Nummer 43 Donderdag 23 October 1930 30ste Jaargang

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

Premie: Insulinde Kalender.

Ter aanmoediging van het toetreden tot onze Vereeniging, heeft het Hoofdbestuur een premie uitgeloofd — voor zoolang de voorraad strekt — aan elk lid dat in het tijdvak van heden tot einde December van dit jaar, een nieuw lid, of meer leden, aanbrengt.

Die premie bestaat in den bekenden, typografisch als anderszins, bijzonder fraai uitgevoerden Insulinde kalender 1931 (Uitgave Weenenk en Snel, 's Gravenhage).

Zoodra de kalender, bewerkt en van foto's voorzien door den heer dr. W. G. N. v. d. Sleen te Haarlem, in den handel voor *f* 3.50 verkrijgbaar, gereed is, zal hiervan mededeeling geschieden in dit blad.

P. S. Zij, die na 1 October 1930 als lid tot de Vereeniging toetreden (minimum contributie *f* 5.— per jaar) ontvangen gratis, het Koloniaal Weekblad voor het laatste kwartaal van dit jaar en hebben vrijen toegang tot de lokalen der vereeniging alsmede tot tentoonstellingen, lezingen, voordrachten enz.

Mevrouw T. ter Horst-de Boer

door

F. BUNING.

Op den 27en October a.s. zal mevrouw Ter Horst den leeftijd bereikt hebben van 70 jaar. Op dezen dag zal deze energieke vrouw tevens herdenken, dat het 25 jaar geleden is dat zij „Kunstarbeid", de inrichting ter bevordering der Inheemsche Kunstnijverheid, oprichtte. Als jonge vrouw van 21 jaar begon zij haar leven onder de palmen, gehuwd met den heer H. Buning, den oprichter van de Drukkerij en Uitgeversfirma H. Buning te Djokja. Zij was al spoedig wegens ziekte van haar echtgenoot genoodzaakt het Dagblad Mataram te redigeeren en zette aldus de eerste schrede op het pad der journalistiek. Kinderloos zijnde, vond zij haar grootste voldoening in geestelijken arbeid en met haar nuchtere scherpe kijk op de Indische toestanden, met hare groote menschenkennis en vlotte pen duurde het slechts enkele jaren of zij werd overstelpt met aanzoeken van de voornaamste Indische dagbladen om wekelijksche bijdragen. Hard heeft zij gewerkt als journaliste en hare rake geestige opmerkingen en verslagen van de Djokjasche races, van de Kratonfeesten en ook van al het Djokjasche lief en leed heeft haar gemaakt tot de voornaamste Indische journaliste uit de jaren 1890 tot 1910. In haar ruime woning, ook toen mevr. Buning na het overlijden van haar echtgenoot hertrouwd was met den heer G. ter Horst, was het steeds een va et vient van een ieder die op journalistiek en literair gebied een goeden naam had. Zij, mevrouw ter Horst was het, die jonge Indische schrijfsters leiding gaf, die haar den weg wees tot succes, zij was de eerste die in Indië de vrouwen en meisjes opwekte om hunne geestesgaven te benutten en zoodoende de stoot gaf aan de Indische vrouwenbeweging, hierin krachtig ter zijde gestaan door Raden Adjeng Kartini, die wellicht geïnspireerd door den energieken arbeid van mevrouw ter Horst de toekomst van het Indische meisje zag in studie en ontwikkeling.

In de gastvrije woning van de familie ter Horst vonden de besprekingen plaats met intellectueele vrouwen en meisjes en zoodoende ontstond in 1901 de geboorte van het 5 jaren lang uitgegeven Damesweekblad „de Echo".

Door familie omstandigheden was zij in 1905 genoodzaakt de Drukkerij en Uitgevers firma H. Buning te verkoopen en dientengevolge andere uitgevers voor het Damesweekblad de Echo te zoeken. De aan de uitgave verbonden hooge kosten deden haar besluiten op het voorstel der Directie van de N.V. Soerabajasche Handelsblad en Drukkerijen in te gaan, dat deze het blad voor hunne rekening zouden uitgeven onder de naam „Damesweekblad voor Indië". Mevrouw ter Horst wist steeds op de hoogte van haar tijd te blijven en het Damesweekblad voor Indië gaf het beste op allerlei gebied en ieder nieuwe vooruitgang werd er met strikte onzijdigheid in besproken; het heeft daardoor in zijn 5-jarig bestaan zeer veel bijgedragen tot de evolutie van de vrouwen en meisjes in Indië.

In 1911 was Mevr. ter Horst door ziekte genoodzaakt naar Europa te gaan en moest de uitgave van het Damesweekblad voor Indië wegens gebrek aan een vervangster gestaakt worden.

Het zaad was echter gestrooid, ontkiemde dermate, dat de voornaamste Indische bladen bij het verdwijnen van het Damesweekblad voor Indië overgingen tot Zaterdagsche bijvoegsels bekend onder: Rubriek voor Dames. Er werd vroeger wel eens smalend gesproken over die Djokjasche suffragette, die vrouwen en wel Indische meisjes aanmoedigde om op kantoren van handelsfirma's betrekkingen te vervullen; er werd gespot met hare krachtige actie voor vrouwenrechten, maar zij die het genoegen hebben gehad haar persoonlijk te kennen en te spreken, werden haar vrienden, geboeid door hare geestesgaven, haar levensmoed, grappige visie in zake de menschen en toestanden, maar niet te vergeten haar buitengewone hulpvaardigheid en weldadigheid. Het was dus niet te verwonderen dat mevrouw Couperus, echtgenoote van resident Couperus mevrouw ter Horst raadpleegde om tot de oprichting te geraken van een vereeniging tot bevordering van de Inlandsche Kunstnijverheid. In Djokja bestond reeds een industrie voor het maken van mooie wajang poppen van karbouwenhuid, sierkammen van schildpad, alsmede zilver, batik en koperwerk, voor inheemsch gebruik. Deze industrieën hadden een kwijnend bestaan en getracht diende te worden om voor deze kundige toekangs met hun primitieve gereedschappen een ruimer arbeidsveld te vinden. Besloten werd toen om Europeesche gebruiksvoorwerpen te doen aanmaken met behoud echter van *specifiek Inlandsche motieven.* Voor deze proefnemingen was finantieele steun noodig en deze steun werd dan ook verkregen van Z. H. de Sultan van Djokjakarta. Door de goede leiding, strenge keuring, een krachtige reclame, het onvermoeid exposeeren op de diverse jaarmarkten werden de Djokjasche kunstproducten alom bekend en geen ingezetene of tourist verlaat meer Java of in de koffers bevinden zich enkele der artistieke producten van deze Indische kunstnijverheid, door de Djokjasche toekangs vervaardigd onder voortdurende leiding en toezicht van den kundigen staf van Kunstarbeid.

LEIDEN

Fa. P. S. ANES, Brandstoffenhandel
Contractante der Staatsmijnen in Limburg
Verkoop van uitsluitend EERSTE KWALITEITEN Brandstoffen 5174
OUDE HEERENGRACHT 19, LEIDEN. TEL. 587

N.V. „MEUBELKUNST"
MODERNE WONINGINRICHTINGEN
„Indanthren" Meubel- en Gordijnstoffen
Meubelen naar ontwerp van A. Lucas, Meubelarchitect. Eigen fabrikaat. — Werkplaats: Witte-Rozenstraat 27.
Toonkamers: 5484
WITTE-ROZENSTRAAT 36 - LEIDEN - TEL. 524

HAARLEM

ZUSTER SALA
Pedicure - Manicure - Gezichtsmassage
Haarwasschen en Onduleeren
Wilhelminastraat no. 5 - Haarlem
TELEF. 11163 5216

UTRECHT

Voetlijders - Wandelen
is een rein genoegen, maar voor U is het een kwelling. Een paar maatschoenen, mits goed gebouwd, kunnen een flinke wandeling ook voor U een genoegen maken. — Vraagt eens inlichtingen, het verbindt U tot niets —
J. BREEDVELD
Orthopaedisch Schoenmaker 5182
ZADELSTRAAT 21, UTRECHT — TELEFOON 10580
Onder rijkstoezicht gediplomeerd maatschoenmaker.

NIJMEGEN

TH. MARTENS & ZONEN
ZIEKERSTRAAT No. 65, NIJMEGEN — TELEF. 1535

Het aanbevolen adres voor „Oost en West"
ENCADREMENTEN — ETSEN — SCHILDERIJEN
Billijke Prijzen 5231 Kwaliteiten gegarandeerd

Piano's, Vleugels, Autopiano's, Harmoniums
ook gebouwd voor de Tropen — Vraagt offerte
G. A. J. VAN KALMTHOUT
BISSCHOP HAMERSTRAAT 3 - TELEF. 1562
NIJMEGEN 5179

BERGEN OP ZOOM

CONFISEUR CUISINIER
PATISSIER
E.J.ASSELBERGS
FORTUINSTR. 5 TELEFOON 140
BERGEN OP ZOOM
5226

FONGERS
Waar hooge eischen gesteld worden, onderscheidt zich het FONGERS-rijwiel.
Het geeft veel en vraagt weinig en heeft nog een aanzienlijke waarde na een dienstprestatie, waartoe geen ander rijwiel in staat is. Juist daardoor is de FONGERS het in werkelijkheid goedkoopste rijwiel. 5404
Prijzen vanaf ƒ 72.—
compleet met rem, vrijwiel, bel en reflector.
Fongers-agentschappen in alle plaatsen.
Filialen: Amsterdam, Nassaukade 387; Rotterdam, Kipstraat 81; Den Haag, Laan van Meerdervoort 92A en Schuitstraat 121; Utrecht, Neude 29; Groningen, Arnhem, Leiden en Middelburg.

Agentschap voor APELDOORN:
Firma J. BEAUVESER
Kerklaan 4 — Tel. 744 5512

Agentschap: 5457
J. J. BOTH
Linnaeusstr. 38a en 38b, A'dam. Tel. 50074

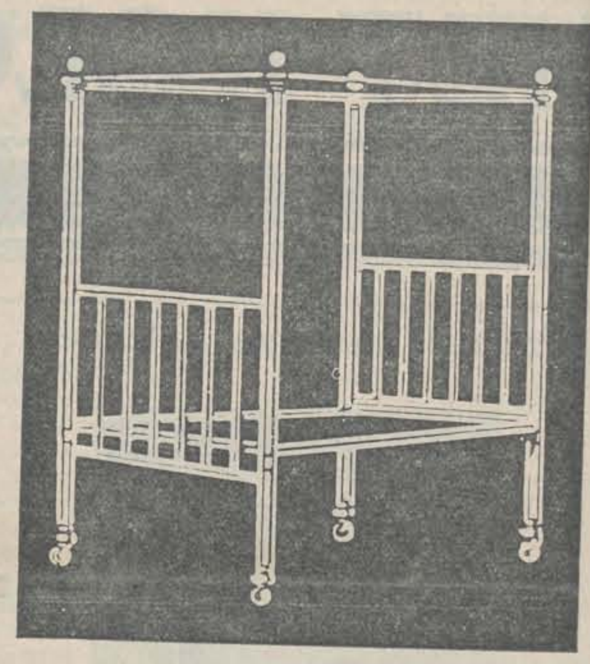
Agentschap: 5456
H. K. J. BOTH
Toldwarsstraat 22—24 hoek Lutmastr.
AMSTERDAM. — Telefoon 23725.

Agentschap voor den Haag en Scheveningen
D. KNOESTER
Valkenboschplein 7 - Telefoon 37803
Keizerstraat 223 - Telefoon 51515 5502

Agentschap voor Arnhem en Omstreken:
Firma R. E. STOK
SLOETSTRAAT 75. 5517

— HERSTELLINGSOORD —
„Huize Maria Emalia Dorrepaal"
gelegen even buiten Voorburg in landelijke omgeving met grooten tuin en waterpartij. Uiterst geschikt voor repatrieerenden en herstellenden, die, op advies van een geneesheer, eenigen tijd rust behoeven. Pension f 3.— à f 4.— per dag. Prospectus met alle gewenschte inlichtingen worden, op verzoek, toegezonden door de Directrice: West-Vlietweg 115, Voorburg. 5549

HET IDEALE TROPENLEDIKANT
voor allen, die naar Indië vertrekken! Prijs vanaf ƒ 21.50
Fa. J. F. HENDRIKS
GEDEMPTE BURGWAL 65 5042
DEN HAAG - TELEFOON No. 10786
Aanbevolen adres door „Oost en West"

KAWEE'TJES

AMERSFOORT

Stoomwasscherij „DE HOOP"
(GEBR. NIEUWLAND) 5300
Tel. no. 170. AMERSFOORT.
Beveelt zich beleefd aan bij Indische Famillën.

HILVERSUM

FIRMA D. BRANDSMA - HILVERSUM
Telefoon 1642 - GROEST 82a - Postrek. 32558
FABRIEK VAN METAALVERSIERING - VERNIKKELEN BRONZEN - MOFFELEN - ZANDSTRAAL-INRICHTING
Rijwielwerk uitsluitend voor den handel 5366

Hotel, Café - Restaurant „Hof van Holland"
KERKBRINK — HILVERSUM
— Schitterende Terrassen — Garage —
Gerenommeerde Keuken 5422
— Groote en kleine zalen disponibel —

DEVENTER

Fa. Wed. G. J. EILANDER
Brink 85-86. Telefoon 198. DEVENTER
Kantoorboekhandel 5349
Vulpenpennen Schrijfmachines

Fa. F. VAN DE VOOREN & Co.
DEVENTER, Nieuwstraat 33. Telefoon 1082.
Moderne Optiek. Brillen, So Easy's en Pince Nez
Zeiss Glazen en Kijkers. 5339

Indische Uitrustingen
(ook voor Dames). Vraagt inlichtingen of catalogus.
„'T MODEHUIS BATAVIA" 5341
Wed. A. Dorgelo & Zn., Lange Bisschopstr. 5, DEVENTER

BRANDSTOFFENHANDEL
Fa. W. DE ROOS & ZOON 5340
Rozenstraat 13. M. de Boerlaan 109.
Telefoon 386. — DEVENTER.

APELDOORN

ELECTRISCHE MEUBELFABRIEK
H. SCHUILENBURG en L. v. d. VLIET 5317
Complete Meubileering volgens opgaaf en teekening
Kanaalstraat 21 — APELDOORN

Het gevolg van de groote toenemende vraag naar deze Djokjasche producten van de Inheemsche kunstnijverheid is natuurlijk het ontstaan van diverse andere werkplaatsen, waar deze producten ook vervaardigd worden, en het moet voor mevr. ter Horst een groote voldoening zijn, dat deze industrie, waarvan het aantal werklieden in 1905 nog geen 30 personen was, thans is uitgegroeid tot een kleine duizend toekangs, die allen in meer of mindere mate de oude artistieke leiding van mevrouw ter Horst gevolgd hebben. Hoe goed herinner ik mij nog die eerste waaiers door de Djokjasche toekangs uitgebeiteld en afgewerkt, vormeloos, slechte keuze van kleuren; primitief van opzet, er werden toen waaiers gemaakt die den lachlust opwekten van de touristen, en het is de groote verdienste geweest van Mevrouw ter Horst, krachtig bijgestaan door een kundigen staf personeel om de voorwerpen die vroeger niet mooi waren van opzet en afwerking veranderd te hebben in fijn artistieke gebruiks- en siervoorwerpen die de bewondering deelachtig werden van een ieder die eenig denkbeeld heeft van handenarbeid.

In bijna elke hoofdplaats van Ned.-Indië treffen wij de kunstvoorwerpen aan door de ijverige en leergierige toekangs van Djokja vervaardigd en als er ooit vrouwen genoemd worden die krachtig medegewerkt hebben aan de economische ontwikkeling der Inheemsche kunstnijverheid mogen wij in de eerste plaats denken aan haar, die trots lichamelijke onbekwaamheid aan haar ziekenstoel gekluisterd met haar helderen geest nog de krachtige leiding weet te geven aan hare stichting „Kunstarbeid ter Horst Djokja".

Moge de dag der viering van het 25-jarig bestaan van de Vereeniging Kunstarbeid voor deze nog werkzame vrouw de bron worden eener onvergetelijke en gelukkige herinnering.

Afscheid van den heer Hietink van de studeerende Indische jongelingschap.

De Raad van Beheer van het Tehuis voor Indische studenten, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, alsmede de Studiecommissie der Vereeniging Oost en West belegde in het Gebouw te 's-Gravenhage een afscheidsbijeenkomst in verband met het aftreden van den leider van het Tehuis, tevens gedelegeerde van genoemde studiecommissie, den heer J. C. Hietink.

Aanwezig waren o.m. de Raad van Beheer van het Tehuis, de genoemde studiecommissie, de algemeen voorzitter van Oost en West, de heer Zuijderhoff en de alg. secretaris de heer F. H. A. v. d. Brugh.

De heer Zuijderhoff sprak den scheidenden gedelegeerde toe en schetste het ontstaan en de geschiedenis van de studie-commissie die nauw verbonden is aan het Tehuis.

De commissie werd 13 Februari 1907 in het leven geroepen. Hoe langer hoe meer werd behoefte gevoeld aan een krachtig persoon, om de zorg voor de studeerenden op zich te nemen en de studiecommissie vond dezen leider in de persoon van den heer Hietink, die nu sedert 1918 de functie van gecommitteerde en sedert 1921 de functie van directeur heeft vervuld.

Namens alle leden van Oost en West dankte spr. den heer Hietink, die gemeend heeft thans rust te moeten nemen na zijn veeljarige Indische loopbaan en zijn langdurige werkzaamheid voor de Vereeniging en wenschte hem nog vele jaren een goede gezondheid.

De heer C. J. Feith, oud-resident, voerde vervolgens als voorzitter van den Raad van Beheer en als voorzitter van de Studiecommissie het woord.

In het bijzonder gewaagde spreker van het feit, dat toen de Studie Commissie in 1918 behoefte had aan een bevoegd persoon, die de aanraking met de pupillen zou onderhouden en als het ware hun raads- en vertrouwensman zou zijn, men zoo gelukkig was de keuze te kunnen vestigen op den Heer Hietink, die zich bereid verklaarde als gedelegeerde op te treden. Dank zij zijn arbeid, takt en toewijding heeft het instituut van gedelegeerden zich gunstig kunnen ontwikkelen. Bij de stijging van het aantal pupillen tot honderd en meer was toevoeging van twee gedelegeerden noodzakelijk.

Spreker stond verder stil bij de uitnemende zorgen die de Heer Hietink in het belang van de pupillen heeft besteed, wier vertrouwen hij geheel had gewonnen.

Door zijne krachtige medewerking om de pupillen te vormen tot toekomstige nuttige leden der maatschappij heeft hij Oost- en West-Indië een grooten dienst bewezen.

Van waardeering voor zijn arbeid wilde ook de regeering blijk geven en het verheugde spreker namens den Min. van Kol. hem te kunnen mededeelen dat het H. M. de Koningin had behaagd hem te benoemen tot officier in de orde van Oranje-Nassau. Spr. hechtte hierna den heer Hietink het onderscheidingsteeken op de borst.

Nog spraken de heeren G. J. Oudemans, die vele jaren met den heer Hietink op de meest aangename wijze heeft samengewerkt en de heer Meijer namens de mede-gedelegeerden.

De heer Hietink dankte de sprekers voor de hem gebrachte lof, die hij grootendeels overdroeg aan degenen, die met hem hebben samengewerkt. Hij uitte de hoop, dat ook in de toekomst de belangen van de studeerende Indische jongelingschap hier goed ter harte zullen worden genomen, en eindigde met de verklaring, dat hij zijn werk niet tevergeefs zal achten, indien het hem mocht zijn gelukt uit de jeugd het goede te halen, dat er bij iederen jongeling inzit.

Bij het afscheid....

Zittend van links naar rechts: C. J. Feith, Voorz. Studie Comm. O. en W. en Raad v. Beheer Tehuis Ind. Studenten; R. Zuijderhoff, Algem. Voorzitter Ver. O. en W.; J. C. Hietink, Afgetreden Directeur Tehuis en Gedeleg. Studie Comm.; G. J. Oudemans, Oud-Voorz. Stud. Comm.; Mevr. E. v. Deventer—Maas, Lid Studie Comm. en Raad v. Beheer Tehuis

Van Week tot Week.

Van Dinsdag 14 tot Maandag 20 October.

Aan de handelsbalans van Ned.-Indië over de maanden Januari—Augustus 1930 zijn de volgende cijfers ontleend: invoer 2.062.000 tons, ter waarde van f 590.100.000, uitvoer 6.467.000 tons, ter waarde van f 818.500.000. In de overeenkomstige periode van 1929 waren die cijfers resp. voor den invoer 2.222.000 tons en f 724.300.000 en voor den uitvoer 6.586.000 tons en f 960.800.000. Alleen de uitvoer van aardolie ging niet achteruit.

Het Hfd.Best. v. d. Chr. Staatkundige Partij heeft de volgende lijst van candidaten voor de a.s. verkiezingen voor den Volksraad samengesteld: mr. C. C. van Helsdingen, G. de Raad, G. J. van Lonkhuyzen, mr. S. D. van Werkum, B. J. Suermondt, mr. W. G. Koster, D. Breukelaar, K. Dijkema.

De Vereeniging van Ambtenaren bij het B.B. stelde candidaat voor den Volksraad: dr. E. J. Burger, controleur in Boven Langkat; mr. H. C. Hartevelt, assistent-resident van Malang; dr. W. J. Beck, assistent-resident van Deli en Serdang.

Te Soerabaja heeft de vereeniging van Inheemsche bestuursambtenaren een lijst samengesteld van de Inheemsche candidaten van de provincie Oost-Java voor de a.s. Volksraadverkiezingen. Deze bestaat uit de heeren: Soetardjo, patih van Grissee; R. A. A. Soejono, lid van den Volksraad; R. P. Soeroso, lid van het College van Gedelegeerden van den Volksraad; R. A. A. Disoerjo, regent van Banjoewangi; mr. Soebroto, gedeputeerde van de provincie Oost-Java; Kartodiproedjo, patih van Bodjonegoro; Mohamad Soedijono, patih van Toeloengagoeng; Soekardjo, rechtskundige te Malang. Bovendien werd voorgesteld om den heer mr. Latuharhary, voorzitter van het hoofdbestuur van den Sarekat Ambon, ook in de lijst op te nemen, maar dit voorstel vond geen ingang.

Alle lijsten zijn thans ingediend.

Zaterdag is te Bandoeng een schitterend geslaagde luchtvaartdag gehouden door de Ned.-Ind. Vliegclub, bijgewoond door den legercomm. en een vertegenwoordiger van den comm. der zeemacht. Bij de vliegwedstrijden won een escadrille een zilveren beker, uitgeloofd door leden der Vliegclub. Een nieuw sportvliegtuig werd ingewijd. Verscheidene opgetogen redevoeringen werden gehouden, waarin o.a. de legercommandant de militairen de pioniers der luchtvaart in Indië noemde.

Den 15en j.l. hebben te Bandoeng de Spoorbond en de P. B. S. T. (Inl. Spoorbond) gezamenlijk een protestvergadering gehouden tegen de afschaffing van de bedrijfspremie bij de S.S. reeds in 1930, welke op de begrooting voorkomt en in December zou worden uitbetaald. Meegedeeld werd dat de vorige hoofdinspecteur der S.S. in 1926 had toegezegd dat het personeel tenminste nog 5 jaar op de premie kon rekenen, terwijl in 1930 de tegenwoordige hoofdinspecteur verzekerde dat er geen reden tot ongerustheid bestond; deze heeft echter nader meegedeeld, dat zijn opmerking niet op de premie, maar op de positie van het personeel sloeg. Tegenover de afschaffing van de bedrijfspremie werd gesteld de post van f 750.000 aan receptiegelden, welke als verkapte salarisverhoogingen werden beschouwd. Heftige redevoeringen werden gehouden. Er is ten slotte een protestmotie aangenomen.

De mijn-ingenieur ir. C. S. van Haeften, die een

onderzoek heeft ingesteld naar de oorzaak der ontploffing in de Poeloe-Laoet-mijnen op 25 September j.l. heeft geen definitieve conclusie kunnen trekken. Twee oorzaken zijn mogelijk, n.l. rooken en een ontploffing tengevolge van een kapotte veiligheidslamp.

De G.-G. zal zich 24 dezer te Tandjong Priok inschepen op den gouvernementsstoomer Zuiderkruis, voor zijn reis naar Indo-China en Siam. Het flottielje-vaartuig Flores zal de Zuiderkruis begeleiden. De landvoogd zal 3 November in de Golf van Tonkin debarkeeren en de reis naar Indo-China en Siam over land voortzetten. Na het debarkement gaan beide schepen naar Saigon, waar zij zullen vertoeven van 8 tot 14 November, waarna naar Bangkok wordt gevaren, waar de Gouverneur-Generaal zich 23 November weder voor de terugreis inscheept. Verwacht wordt dat de Landvoogd 29 November weer te Tandjong Priok zal terugkeeren.

De volkstellingscijfers zijn voor de Buitengewesten, uitgezonderd het diepe binnenland van Borneo, van Celebes en de kusten van Nieuw-Guinea, als volgt: Bali en Lombok 1.802.172 (1.565.014 in 1920), Sumatra 8.100.000 (6.297.980), Borneo 2.100.000 (1.626.001), Celebes 4 millioen (3.108.337), Timor-archipel 1.400.000 (1.113.689), Molukken 700.000 (655.642). Totaal der Buitengewesten 18.102.172 (14.366.663).

De constructie van een depart. v. mijnwezen met toevoeging van enkele andere diensten, zal nader door de commissie voor het departement van verkeerswezen worden onderzocht.

Bij den Sumatra Cultuurbond zijn thans 42 werklooze planters ingeschreven. Er zijn ook nog vele niet ingeschreven.

In een vergadering van Volkenbond en Vrede en Koloniale Studiën heeft dr. Haga gepleit voor het vooraan houden van afzonderlijke koloniale arbeidsconferenties van deskundigen, waarvan het resultaat ware over te leggen aan de plenaire internationale arbeidsconferentie. Voorts pleitte hij voor het van kracht worden van conventies eerst na ratificatie door twee koloniale mogendheden.

Men verneemt, dat volgend jaar op Java zal worden opgericht een sub-fabriek voor rubberonderdeelen van gasmaskers voor het leger, als thans te Singapore vervaardigd door de Ned. Guttapercha Mij.

Het College van Gedelegeerden van den Volksraad heeft met 13 tegen 3 stemmen de ordonnantie inzake opheffing van de stadskampongs te Soerabaia en te Malang aangenomen, nadat een uitstelmotie-Stokvis verworpen was.

Een afdeeling van het Nederlandsch eskader in Oost-Indië is te Wellington aangekomen.

Schout bij nacht Kayser en zijn officieren namen deel aan een noenmaal in het parlementsgebouw. De waarnemende eerste minister Ransom, andere leden van het kabinet en voorname burgers zaten mede aan. Ransom en Kayser wisselden vriendelijke toespraken.

Berichtgeving hoofdzakelijk ontleend aan Aneta en de N. R. Ct.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt

Kunst van Nederlandsch-Indië ter Koloniale Wereld-tentoonstelling te Vincennes bij Parijs. April—October 1931.

Nu de voorbereidselen voor de in April a.s. te openen Internationale Koloniale Tentoonstelling te Vincennes vasten vorm beginnen aan te nemen, zullen onze lezers er zeker groot belang in stellen, te vernemen: wat er alzoo op kunstgebied van Nederlandsch-Indië te zien zal zijn.

De dagbladpers heeft getrouwelijk verslag uitgebracht van het heugelijke feit, dat op Vrijdag 19 October j.l., bij den aanvang der werkzaamheden van het uitvoerend comité, op het daarvoor bestemde terrein, de vlag werd geheschen, op feestelijke wijze, in het bijzijn van verschillende autoriteiten.

De Parijsche correspondent van de „Nieuwe Rotterdamsche Courant", schreef, naar aanleiding van deze plechtigheid, o.m.:

„De ernst der voorbereiding verdient dit. Er wordt hard aan gewerkt en de afdeeling belooft de beteekenis van ons land als koloniale mogendheid waardig te worden.

„Zooveel wil het comité laten zien, dat het oorspronkelijk aangewezen terrein moest worden vergroot. Een strook van 60 meter werd erbij getrokken, zoodat de lengte van voorgevel van het voornaamste complex 170 meter langs den weg wordt. Verder komt er ruimte voor particuliere inzendingen en o.a. een economische afdeeling, als voorbeeld van Indië's productievermogen. Verschillende diorama's worden daar opgesteld, die een aanschouwelijke voorstelling zullen geven van de groote culturen, thee, suiker, tabak, rubber enz. Deze afdeeling staat onder leiding van dr. *L. J. van der Waals,* administrateur aan het departement van koloniën, die ir. E. de Kruyff als algemeen secretaris is opgevolgd. Een groote reliefkaart van Java, 14 meter lang, gelijk de Britsche kaart ter tentoonstelling te Antwerpen, zal er de aandacht trekken.

„De groote ontvangzaal wordt aan volkskunst gewijd. Er komen afwisselende tentoonstellingen en het gouvernement behoudt zich een bizondere staatkundige afdeeling voor. In deze richting is al op de tentoonstelling te Antwerpen getracht, die ontwikkeling te laten uitkomen. Maar daar geschiedde dit op beperkte schaal. Te Parijs wil men die dingen breeder aanpakken. Stedenbouw, architectuur, schilder- en beeldhouwkunst krijgen een afzonderlijke zaal. Daar van de inheemschen in deze opzichten nog weinig kracht uitgaat, zullen er voornamelijk Nederlanders exposeeren, die in Indië werken of gewerkt hebben. Deze afdeeling heeft de bizondere zorg van den heer P. A. J. Moojen".

Verder vernemen wij, dat het oog van den bezoeker zal getrokken worden door groote diorama's, voorstellende landschappen van de Preanger en van Bali (Batoer, Kintamani). Deze diorama's worden 20 M. lang bij 8 M. breed en 7 M. diep. De schildering geschiedt door den in Java woonachtigen schilder *Eland,* in samenwerking met het „Koloniale Instituut" waarbij *ir. Utermark* een werkzaam aandeel neemt.

Aan de wanden der groote ontvangzaal zullen twee maal drie reuzeschilderstukken worden aangebracht door de decoratieve kunstenaars *Paulides* en *Sayers,* die op Indisch gebied hun sporen verdiend hebben. De eene reeks zal een beeld geven van ons zijn in den Oost, de andere van de Indische samenleving in den loop der eeuwen, terwijl beide samen één harmonisch geheel moeten vormen. Eerstgenoemde kunstschilder heeft tot zeer moeilijke taak: een uitbeelding te maken van de komst van Houtman in 1597, met daarnaast het kasteel van Batavia met de schilderachtige grachten en Chineesche huizen, dateerend uit de 17e eeuw en mede een beeld te geven van heden daar door moderne Westersche industrie en scheepvaart is tot stand gebracht, terwijl laatstgenoemde, een inspiratie zal weergeven van het oud-Javaansche gedicht van koning *Hajam Woeroek* uit de 13e eeuw, met daarnaast het volksleven aan een Javaansche haven, alsmede een beeld zal geven van het Balineesche schoone in land, volk en architectuur.

In het beroemde bosch van Vincennes met zijn schilderachtig meer van Daumesnil, zal 't fraaie Nederlandsch-Indische Paviljoen, met zijne typische nevengebouwen, prachtig uitkomen, temeer daar al het groen gespaard zal blijven niet alleen, maar er zelfs om heen gebouwd zal worden, zóó, dat de boomen in het midden komen te staan, waardoor een soort van binnenhof verkregen wordt, als toegang tot een gedeeltelijke reproductie van den Mendoettempel, die, volgens den verslaggever van

de Nieuwe Rotterd. Courant, „wel de beroemdste van alle Hindoetempels mag worden genoemd".

Verder schrijft hij:

„Drie beelden komen er te staan, een mediteerende *Boeddha* van 5 M. 35, door twee Boedisatwa's (hemellingen) geflankeerd. Ze worden in alle opzichten aan de oorspronkelijke gelijk en ten opzichte van den lichtval zal Philips medewerken. Men krijgt er den gevel met ingang en reliefs te zien.

„Op het zijterrein komen de Javaansche en Balische dansers, te wier behoeve de sultan van Djokja een komplete *gamelang* heeft afgestaan. Die menschen worden op de hun vertrouwde wijze gehuisvest en gevoed. Dit dorpje moet voor het publiek streng gesloten blijven. Een groot Inlandsch dorpsplein zal er ontstaan met een *pendoppo* (overdekte galerij) voor de dansers. Verder komt er een Balisch tempeltje, huizen uit de Bataklanden (N. O. Sumatra) uitmuntend door houtsnijwerk, en een Minangkabausch huis (Fort de Kock, Sumatra's Westkust). Men zal er een Indische theeschenkerij vinden en kunstnijverheidsartikelen worden er te koop geboden, in tegenstelling met het hoofdgebouw, dat geen commercieel karakter draagt".

Zooals onze lezers reeds weten, zal „Boeatan" in die schilderachtige Menangkabau-adat-*woning* al hare kunstschatten op het gebied van Indonisische handenarbeid uitstallen en te koop bieden.

Buitendien hoopt „Boeatan", *met hulp van belangstellenden* — want haar eigen middelen zijn er helaas niet toereikend voor — in staat te worden gesteld, evenals zij dit reeds jarenlang met zooveel succes, als propagandamiddel in Heulstraat 19, te 's-Gravenhage doet, ook de produkten der *fijne Indische Kookkunst* te kunnen aanbieden: rijsttafel, nassigoreng en bamie, met alle mogelijke toebehooren, alsook thee en koffie, op de onverbeterlijk Indische wijze toebereid, met allerlei *Kwee-Kwee* (zoetigheden) en andere typisch Indische versnaperingen, waarvan „Boeatan" bewezen heeft het kookkunst-geheim te bezitten. Een en ander zou zeker een zeer groote attractie, zoowel voor onze eigen afdeeling, als voor de geheele Koloniale Tentoonstelling zijn. De heer *P. A. J. Moojen,* de bekende Indische architect, die ook de ziel, vooral van het kunstgedeelte, onzer Nederlandsche deelneming is, wil „Boeatan" voor dit doel helpen aan een bijpassend gebouw, tegen den gebruikelijken huurprijs voor de tentoonstellings-ruimte aldaar: zestig gulden per vierkanten Meter. Daar het eventueele gebouw niet erg groot behoeft te zijn, aangezien men in en om Parijs gewoonlijk liever buiten zit te eten en te drinken, zal dat ook niet erg duur komen te staan, doch met aankleeding en inrichting in stijl, zij het dan ook eenvoudig, en het noodige personeel, overschrijden de onvermijdelijke aanvangskosten toch Boeatan's budget.

Er zullen echter, niettegenstaande de bekende *„malaise"*, toch nog wel enkele, in Indië en haar volkskunst warm belangstellenden zijn, die hiertoe „Boeatan" de helpende hand willen toereiken? Alle gewenschte inlichtingen worden natuurlijk gaarna verstrekt door den Raad van Beheer van Boeatan, die vol verlangen — want er is wat haast bij de zaak, van wege de vele te treffen voorbereidingen — uitziet naar de in het belang der goede zaak zoo noodige medewerking.

Belangstellende lezers,
Doet mede en *Zegt het voort.*

Bij het doen van groote zaken is kennis van menschen meer nog dan van zaken noodig als iets, waarvan het gemis of het onvoldoend bezit u grootelijks hinderen en schaden zal. (De Zakenwereld).

Denken scherpt uw hersens, tobben stompt ze af. (Maandblad „Succes").

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschr.

I. Uit de Europeesche Pers.

De Indische Volkenbondsvereeniging.

De *Ned.-Indische Vereeniging voor Volkenbond en Vrede* hield te Weltevreden een openbare bijeenkomst, waarbij ook de Gouv.-Generaal tegenwoordig was. De voorzitter, Prof. Mr. F. M. baron Van Asbeck, sprak over de taak van den Volkenbondsraad, *Ds. Jansen* over *Universeele Broederschap (De Loc. 13/9*, blz. 30). Deze tijd kenmerkt zich — volgens *Ds. J.* — bizonder door de aanwezigheid van den krachtigen wil om de sociale toestanden over de geheele wereld te verbeteren. Zelfs die landen, welke zich tot het uiterste bewapenen, willen geen oorlog, doch worden er door de omstandigheden toe gedwongen. *De gedachte van de internationale eenheid* begint slechts langzamerhand op de groote massa vat te krijgen; die gedachte moet zoo sterk worden, dat wij ten slotte niet anders meer kunnen dan internationaal denken en voelen. Wat wel een utopie is, is de wensch, dat de menschen ineens geheel zonder zelf- en hebzucht naast elkander zouden leven; dit zal pas het geval zijn nadat zich een ontzaglijke evolutie aan de menschheid voltrokken heeft, doch daarop te wachten duurt veel te lang. Wij moeten streven naar een internationale rechtsorde, zooals die thans bij ieder volk op zichzelf bestaat, en beginnen met een oorlog onmogelijk te achten. Uitgaande van de idee van algeheele ontwapening, zal het nog noodig zijn om een behoorlijke politiemacht in stand te houden, die de onwilligen kan dwingen. *De kracht der gedachte tot vrede en broederschap* is het voornaamste argument, waarmede wij het practisch zeer goed mogelijk te bereiken ideaal kunnen verwezenlijken.

Het *Soer. Hbl.* schrijft over „Duitschland" (8/9. Villanus), „Geheimen der diplomatie" (9/9, H. Reynst), „Versplintering in het Skandinavische Noorden" (10 en 11/9. V.), „De Ver. Staten van Europa" (11 en 12/9, 2de en de 3bl.), „IJsland" (12 en 13/9, V.) en „De roode mode" (10/9, H. Reynst).

Japan en Ned.-Indië.

De *Deli Crt.* (15/9) geeft een verslag van een persgesprek met den heer *Sakamota*, leider van een afdeeling van het Handelsdepartement van het Japansche Ministerie van Buitenlandsche Zaken. In een soort van *flying visit* stelt de heer S. een onderzoek in naar de toestanden onder de Japansche gemeenschappen in het buitenland; met de reis in Ned.-Indië heeft hij geen speciale bedoelingen. Het ligt — zeide de heer *S.* — niet in de bedoeling de immigratie van Japanners op snellere wijze te laten verloopen; van kolonisatie is geen sprake. Regelrechte kolonisatie heeft thans alleen plaats in Brazilië (aan de Amazone). De Japansche Regeering is dankbaar voor de vriendelijke en tegemoetkomende wijze, waarop haar onderdanen in Ned.-Indië worden ontvangen. Het lijkt niet waarschijnlijk, dat in de naaste toekomst belangrijke Japansche kapitalen in de cultures in Ned.-Indië zullen worden geïnvesteerd; de productenprijzen zijn te laag en de ervaring op het gebied der tropische cultures bij de Japanners is te gering. De Japansche immigranten, wanneer zij in Ned.-Indië komen, zullen hoofdzakelijk behooren tot de middenklasse, en daarvoor is het nog moeilijk de geschikte menschen te vinden. Over de geheele wereld ligt thans een geweldige depressie; Japan maakt er geen uitzondering op. Echter is de positie van den yen nog onaangetast; de alarmeerende geruchten over de gezondheid van Japan's financieele positie zijn ongegrond. Wanneer in Japan iemand werkloos is, wordt hij door familie en vrienden geholpen, zoodat hij toch te eten heeft; zoo komt hij niet ten laste van de geheele gemeenschap. Door de lage productie-kosten heeft Japan met de textiel-producten succes in den concurrentie-strijd op de Ned.-Indische markt. Japan heeft de modernste machinerieën, de organisatie staat op een hoog peil en de Japansche handelaar vergenoegt zich met een gering winstpercentage. China's consumptie hangt af van den politieken toestand in dat land, die thans zeer ongunstig is. Japan's handel op China is veel geringer dan deze had kunnen zijn. Interventie in de Chineesche politiek is niet geraden. In het verleden moge dit middel wel eens zijn toegepast, doch voor de toekomst is hiermede afgedaan. De welvaart van Japan is goeddeels afhankelijk van de toestanden in de Ver. Staten; de Amerikanen zijn de grootste afnemers van zijde. Overigens is Japan's politieke dogma, dat het slechts door tegemoetkomendheid tegenover andere landen, eigen welvaart kan bevorderen. Van wederkeerige hulp en bereidwilligheid hangt alles af; Japan zal daarbij nooit achterblijven.

Wij vestigen de aandacht op de *Java-Bode* (11 en 16/9 „Om den Pacific"; 13/9 „Br.-Indië", Th. Bredehof; 15/9 „Nanking en de Volkenbond"; 16/9 „Britsche hulde te Shanghai aan Koningin Wilhelmina") en de *Deli Crt.* (15/9, 3e bl. „Zuid-Afrika" en „China"; 19/9, 2de bl. „Chineesch kapitaal in Indië").

Bevolkingsrubber.

De *Deli Crt.* bespreekt „De groote strijd in de „rubbercultuur" (16 t/m. 20/9) en vertelt van de „Bevolkingsrubber" (18 t/m. 20/9). Om *bevolkingsrubber* te zien, de oceaan van bevolkingsrubber, die eventueel de bedreiging van de Westersche rubbercultuur zou uitmaken, moet men in *Borneo* en in *Zuid-Sumatra*, met name in Palembang en Djambi, gaan kijken. Het aantal boomen is vermoedelijk belangrijk meer dan 500 millioen. De bevolkingsrubbercultuur is een Oostersche boschcultuur in al zijn details en zij heeft, naast enkele nadeelen, alle voordeelen daarvan. De oorspronkelijke opzet geschiedde zonder eenigen kapitaal-uitleg. Op de erven en ladangs werd na den rijstoogst met eigen familie rubber geplant; alles liet men aan zijn lot over totdat, na 5 of 6 jaren, de tijd van tappen dáár was. De Palembanger en Djambiër zijn door hun ladangbouw meesters in het boschkappen en branden, en zoodoende wisten zij hun rubber in vrij schoonen grond te plaatsen. Men plantte niet zooals de Europeesche ondernemingen per H.A. 400 boomen, doch 800 tot 1200 en meer boomen. Evenals op de ladang schoot het jonge bosch weer gretig op tusschen de rubberboomen; men kreeg jong bosch terug, met daartusschen de hevea's. De lalang schijnt hier geen kans te hebben om het hoofd op te steken, terwijl op de Eur. ondernemingen de lalang een groot kwaad kan zijn. Eerst wanneer men de boomen in tap gaat nemen, worden de rijen schoongemaakt. Soms steekt men er den brand in, waardoor al het jonge lichte opslag wegbrandt, zonder de rubber eenige schade toe te brengen. Onder het tappen wordt de tuin wat schoongemaakt; onder de gesloten kronen ontwikkelt zich verder alleen wat opslag van jonge rubber van gevallen zaad en andere heesters, zoodat men een behoorlijke bodembedekking heeft, zonder kosten. Met een tapmes en een petroleumblik voor het coaguleeren is de zaak dan verder in orde! Voor eene veredeling van den aanplant op eenigszins groote schaal heeft men voorloopig geen vrees te koesteren en wanneer de rubberprijzen onder een bepaald niveau blijven, is dat uitgesloten; daar is geen geld voor beschikbaar. Wel is het mogelijk, dat vooruitstrevende planters bij den aanleg van nieuwe tuinen van het Gouvernement geselecteerd zaad zullen betrekken, omdat men zoowel bij de koffie als bij de hevea de beteekenis daarvan heeft onderkend. Menige plaats langs de Moesi en de Batang Hari doet denken aan het moederland van de hevea, de Amazone-vallei in Brazilië; dichte rubberbosschen hebben zich in deze stroomgebieden ontwikkeld. Die bosschen zullen in Zuid-Sumatra en Borneo blijven bestaan, zelfs zoo de rubber een reeks van jaren niet getapt zou worden. Elk oogenblik zullen zij in staat blijven om een reusachtig kwantum rubber te leveren, zij het dan vrijwel geheel als boschproduct.

Onderwerpen betreffende de Cultures vinden wij voorts in *De Sum. Post* (15/9, 4de bl. „Een nieuwe cultuur voor Indië", kedele; 17/9 „Een nieuw rubberprocédé"; 18/9 „Malakka en de rubberrestrictie", Tan Chen Lock), het *Soer. Hbl.* (13/9 „Arbeidsloon en welvaart" en „Soer. Weekoverzicht"), het *Bat. Nwsbl.* (16/9, 3de bl. „De nieuwe koelieordonnantie"; 11/9, 2de bl. „Wervingsaangelegenheden") en *De Loc.* (9/9, blz. 18 en 31 „Suiker-zaken"; blz. 39 „Cultures"; blz. 35 „Kolonisatie in Nieuw Guinea").

Steun aan terugkeerende geïnterneerden.

Het „N. v. d. D." *(De Loc.* 11/9, blz. 7 en 22) maakte bezwaar tegen eventueele ondersteuning aan geïnterneerden, die uit Digoel zullen worden teruggezonden. Het *Bat. Nwsbl.* (13/9, 2de bl.) achtte het daarom noodig een passage van het Digoelrapport van den heer Hillen te citeeren. Door het ontbreken van geregelde inkomsten hadden tal van geïnterneerden zich tegen de Overheid gekeerd, in den regel via de journalistiek of de politiek. Talrijk is het aantal te Tanah Merah verblijvende personen, die door ontslag na staking of wegens bezuiniging naar de zijde der extremisten zijn gedreven en daar van kwaad tot erger zijn geraakt. Wanneer deze lieden weder werkloos werden, zou opnieuw het gevaar ontstaan, dat zij den verkeerden weg opgingen; daarentegen bestaat een maximale kans, dat zij rustige burgers worden, indien zij in een hun passenden werkkring hun dagelijksch brood kunnen verdienen. Degenen, wier terugkeer wordt toegestaan, moeten gereclasseerd worden. In de eerste plaats zullen ouders en familieleden die zorg op zich moeten nemen. Verder zal het land de behulpzame hand moeten bieden. Een groot aantal geïnterneerden meldt zich nu reeds aan voor herplaatsing in een vroeger bekleed ambt, desnoods in een lageren rang. Men bedenke bij dit voorstel, dat de emotioneele aard van den eenvoudigen Inlander, en zijne suggestibiliteit, waardoor hij zoo licht op een dwaalspoor geraakt, tevens de kans op het slagen van zijne reclasseering verhoogen. De Inheemsche a-sociale is veel gemakkelijker sociaal te maken dan de Westerling. Wellicht moet aan het besef hiervan worden toegeschreven, dat de Inlandsche maatschappij zoo tolerant is tegenover gewezen misdadigers; zij zal het ongetwijfeld ook zijn ten aanzien van de van Digoel teruggekeerden. De herplaatsing zal vermoedelijk het best kunnen geschieden door benoeming in tijdelijken dienst, waarbij in uitzicht wordt gesteld, dat daarna bij goede plichtsvervulling en goed gedrag een vaste aanstelling zal volgen. Ten slotte zal, waar mogelijk, de hulp moeten worden ingeroepen van bestaande reclasseeringsvereenigingen. Veel succes verwachte men daarvan niet. De werkingssfeer dier vereenigingen is nog beperkt, en bovendien zal het hunne bestuursleden niet gemakkelijk vallen Europeesche werkgevers te bewegen tot werkverschaffing aan voormalige burgers van Boven-Digoel.

Aandacht verdienen: het *Bat. Nwsbl.* (4 t/m. 18/9 „De P. N. I.-zaak"; 11/9 „Christen-Regent"; 16/9 „De Vakbeweging"), de *Deli Crt.* (16/9, 2de bl. „De behoefte aan leiding"), de *Java-Bode* (13/9 „Een ernstige fout") en het *Soer. Hbl.* (13/9, 2de bl. „Christen-regent"; 11/9, 3de bl., „Malang als politiek centrum").

Zorgen voor werkzoekenden.

De Loc. (12/9, blz. 21) vermeldt het verslag van het gemeentelijk bureau voor arbeidsbemiddeling te Soerabaja over 1929. De groep werkzoekenden, die geen goede schoolopleiding hebben genoten en geenerlei practijk, baart de meeste zorgen. De meeste inschrijvers hebben hoogstens de lagere school doorloopen. Velen eischen daarbij nog een hoog salaris; zij vergeten, dat zij te concurreeren hebben met den Inlander. De werkgever vraagt voor zijn geld de beste krachten. De kans voor den niet gespecialiseerden Europeaan wordt steeds kleiner. Er komen op de markt steeds meer vakkundige concurrenten, geschoolde Inheemsche vaklieden, die spoedig plaatsing vinden. De minder gunstige economische toestanden drukken niet in de eerste plaats op den Inheemschen vakman. Buiten de groote steden heeft deze meestal nog andere bestaansmogelijkheden. Hij is niet zoo afhankelijk van den voorspoed der Westersche bedrijven als de Europeaan, die hier arbeid zoekt. De ongeschoolde Europeesche krachten, die in den haussetijd hier door de particuliere bedrijven en ondernemingen werden aangenomen, moesten geleidelijk plaats maken voor de beter toegerusten en de ontslagenen vonden niet zoo

gemakkelijk werk. Op deze wijze is er in Indië een groep Westersche werknemers ontstaan (o.m. ook van hen, die vroeger Gouvernementsbaantjes verlieten en daarin nu niet meer kunnen terugkeeren), die tot de permanente werkzoekenden behooren. Maar naar technische werkkrachten van goede scholing is nog altijd meer vraag dan aanbod. Voor Inlandsche vaklieden bestaat het vraagstuk van de werkloosheid niet. De geschoolde Inlandsche vakman, vooral de technische vaklieden, zooals smeden, draaiers, lasschers, goede chauffeurs enz. kunnen geregeld werk vinden.

De wegen in Atjeh.

In een interview deelde de heer *Gaade*, hoofdingenieur B. O. W., e. e. a. mede van zijn inspectietocht door Atjeh en andere gebieden van Noord-Sumatra *(De Loc.* 11/9). Het is *z. i.* opmerkelijk hoe ook in Atjeh met den wegenaanleg, het land zienderoogen vooruit gaat. Overal nieuwe ontginningen van de bevolking, en een steeds vermeerderend auto-transport, speciaal van lichte autobussen, waarvan ruim gebruik wordt gemaakt. Op het traject Arogan-Meulaboh rijden per dag gemiddeld 16, tusschen Meulaboh en Koeala Teunom 75, en tusschen deze plaats en Koeala Tripa 36 auto's. Men gaat bijna niet meer langs de kust per prauw op reis, zooals vroeger. Van het goedkoopere prauwen-transport wordt enkel nog gebruik gemaakt bij goederenvervoer. Het reizen in Atjeh schijnt tegenwoordig, behalve in enkele streken, zooals Lokop, waar in den laatsten tijd nogal eens voeling is verkregen met enkele verzetslieden, volkomen veilig. Men kan tegenwoordig, in tegenstelling met vroeger, werkkrachten krijgen, zooveel men wil. De Atjeher is een harde werker, wanneer hij naast den Chineeschen arbeider zijn taak te vervullen heeft. Hoogmoedig als de Atjeher is, wil hij voor niemand onderdoen, een eigenschap, in dit geval zeer ten bate van het viotte verloop van den wegenaanleg.

II. Uit de Inheemsche en Maleisch-Chineesche pers.

Onder het hoofd „De dominatie-politiek" oefent Tabrani in de *Revue Politik* van 2 Augustus felle critiek uit op de rede van den heer Fruin in den Volksraad en wel in het bizonder op het gedeelte daarvan, waarin de voorzitter der V. C. der Regeering verweet partijdig te zijn omdat zij den heer Soetomo (van de Ind. Studieclub) hulde bracht voor zijn socialen arbeid. Ook tegen het door den heer Fruin geopperde idee om Indië te vernederlandschen neemt schrijver krachtig stelling. T. a. v. de ontwikkeling der Indische maatschappij wenschte de heer Fruin een natuurlijk proces te volgen. Maar, zegt schrijver, als men een natuurlijk proces wil volgen, dan brengt dit juist mede een „verindonesianeering" van deze gewesten. Dit proces kan geen geweld, noch het gebral van den heer F. tegenhouden. En de Nederlandsche geest? Het Alg. Hbl. zegt dat Nederland aan een verdeeldheidsziekte sukkelt! Moet die geest hierheen gebracht worden? Met den Regeeringsgemachtigde spreekt schrijver de hoop uit dat de Vad. Club haar wijze van optreden grondig zal herzien en dit in het belang van den heer Fruin c. s. zelven, die immers „het leven hier voor de Nederlanders niet onmogelijk wenschen te maken".

In een met zwart omlijnd artikel betreurt het blad *Bahagia* van 31 Juli het geval te Soerabaja van een Regent die er het Decentralisatie-congres kwam bijwonen, en uit een Europeesche societeit werd geweerd. Door dit buitengewone incident in het centrum van de Vaderlandsche Club en de Indonesische Studieclub, zal een ieder die nationaal gevoel heeft, natuurlijk getroffen worden. De handelwijze van het bestuur van bedoelde societeit is inderdaad vernederend voor „onze natie". Vooral waar een Regent eigenlijk de steunpilaar is voor de Nederlandsche Regeering. Het verdient aanbeveling dat de zaak door den Regentenbond Sedio Moelijo wordt onderzocht opdat zulk een geval zich niet zal herhalen. Want dit is nog gevaarlijker dan de pest, daar het de kloof tusschen Europeaan en Inlander nog wijder kan doen worden. Jammer dat het streven der Regeering naar samenwerking steeds belemmering ondervindt van lie len die de „Koloniale politiek" in zich hebben.

De *Oetoesan Sumatra* vindt dit voorval gewoon. Iedere bevolkingsgroep heeft het recht een societeit op te richten en anderen daarvan uit te sluiten. Als de bewuste Regent toch wist dat tot die societeit alleen Europeanen werden toegelaten, wat deed hij er dan ook naar toe te gaan? Voelt hij zich Europeaan omdat hij Regent is? Het voorval te Soerabaja leert ons: 1e. dat de Regenten thans moeten begrijpen dat zij, ondanks hun hooge positie, toch maar „Inlanders" zijn, die men op een afstand moet houden van de Européesche samenleving; 2e. het wordt steeds duidelijker dat die leuzen en schoone woorden over associatie maar woorden zijn. Voorts dat de volksbeweging door zulke voorvallen krachtiger wordt. Aan vele Indonesiërs worden thans de oogen geopend waar zij moeten plaats nemen, n. l. aan de zijde der beweging.

De *Oetoesan Sumatra* van 11 Augustus brengt in herinnering dat het reeds 100 jaren geleden is dat Diponegoro den strijd tegen de Hollanders aanbond De thans nog in ballingschap verkeerende nazaten van den Javaanschen prins hebben niet zoo lang geleden het verzoek tot de Regeering gedaan, zich op Java te mogen vestigen. De Regeering had er toen bezwaren tegen omdat de naam Diponegoro bij de Javanen allerlei ongewenschte herinneringen in het leven zou kunnen roepen. Daarop hebben de bannelingen aan de nationalistische vereenigingen verzocht om het portret van Diponegoro uit de vergaderzalen te verwijderen en den naam op de vergaderingen niet meer te noemen. Het blad vindt zulk een verzoek ongemotiveerd, doch acht het tevens een bewijs dat het bloed van Diponegoro niet meer door de aderen zijner nakomelingen stroomt. Duidelijk is daar het degeneratieproces waar te nemen. Voor de Regeering is er thans dus geen enkele reden meer hun het verblijf op Java te ontzeggen. De Javanen koesteren bovendien de hoogste vereering alleen voor Diponegoro zelf en niet voor zijn nageslacht.

In de *Persatoean* van 9 Augustus wordt betreurd dat de menschen van Tapanoeli alleen buiten hun land actief deelnemen aan de volksbeweging, terwijl zij die in het gewest zelf wonen, weinig of geen belangstelling toonen in het algemeen streven naar een Indonesia Raja. Het blad wijst er op dat de bevolking van de Bataklanden deels uit Mohammedanen en deels uit christenen bestaat en acht de twee groepen moeilijk tot een eenheid te vereenigen, zoolang het Christelijke deel der bevolking nog door vreemden geleid wordt. Waardeering verdient in dit verband 't streven van de „Hatopan Kristen Batak" om vreemde leiding te weren en alleen op eigen krachten te vertrouwen. Betreurd moet echter worden dat er op verschillende plaatsen in de Bataklanden nog zoo velen zijn die tegen genoemde vereeniging achterdocht koesteren; wanneer de leiders aan den anderen kant het doei der vreemden goed nagingen, zouden zij zich wel terugtrekken en hun volk leiden met eigen kracht. Zoodra de Christen Bataks niet meer onder vreemde leiding zullen staan, zullen godsdienstverschillen tusschen de Bataks geen belemmering vormen voor een broederlijke saamhoorigheid.

Vertrouwen in eigen kracht — zoo luidt het artikel verder — dat is het wat een naar vrijheid strevend volk in de eerste plaats noodig heeft. Voor de Indonesiërs is daarnaast van groot belang dat zij ook aandacht schenken aan de gebeurtenissen in de naburige landen, waar Oostersche volken een strijd om de vrijheid voeren. Schrijver schetst dan in het kort het lijdelijk verzet van Gandhi, de non-coöperatie en de boycot-beweging der Britsch-Indiërs. Verder wordt verteld van de burgeroorlogen in China en de communistische inmenging. Hieruit kunnen de Indonesiërs een 'en ander leeren. Britsch-Indië leert ons dat wij elk geweld van onze actie moeten uitsluiten. Wij moeten economisch weerbaar zijn, nationale scholen oprichten en trachten een zelfstandig bestaan te leiden. China waarschuwt ons tegen onderlinge geschillen en oneenigheid, waarvan in den regel vreemden handig gebruik maken. Ook hier moet het onderwijs op nationalistischen grondslag de landskinderen het besef van saamhoorigheid bijbrengen.

De *Bintang Timoer* van 12 Augustus vestigt de aandacht op de in een Aneta-interview van het Kamerlid Baron van Boetzelaer van Dubbeldam voorkomende meening dat de Volksraadsdebatten van 12 jaren geleden heel wat feller waren dan tegenwoordig en dat men tegenwoordig meer de realiteit in het oog schijnt te houden en meer rekent met hetgeen met mogelijkheid kan worden bereikt. De redactie kan zich met deze opinie omtrent de „felheid" van voorheen wel vereenigen, doch heeft een andere meening omtrent de oorzaak van het minder fel zijn der debatten thans. H. i. ligt het in de omstandigheid dat thans de oppositie in den Volksraad als het ware maar een „gemaakte" is; de „natuurlijke" vertegenwoordigers van de volksbeweging staan buiten den Volksraad. In de eerste jaren zag men er de heeren Tjipto, Abd. Rivai, Abd. Moeis, Hadji Salim, Tjokroaminoto, Radjiman enz., die allen een mandaat hadden van hun vereeniging. Thans echter zitten personen in den Volksraad die er als het ware in „gebombardeerd" zijn of er in verdwaald, zoodat men in hen moeilijk vertegenwoordigers kan zien van politieke groepen en partijen wier stem gehoord behoorde te worden. Dat is de ware reden waarom de debatten in mineur zijn gehouden en veel kouder klinken dan 12 jaar geleden. De redactie hoopt dat hierin met den Volksraad 1931 verbetering zal komen; het kiesstelsel is echter vooralsnog een belemmering.

Oost- en Westindisch literatuuroverzicht.

De Redactie van tijdschriften, welke in deze rubriek worden opgenomen, worden uitgenoodigd de bladen rechtstreeks te zenden aan den redacteur van deze rubriek, Obrechtstraat 163, 's-Gravenhage. Hetzelfde geldt voor uitgevers, die hun boeken in dit overzicht wenschen vermeld te zien.

Algemeen Landbouwweekblad voor N.-I.

No. 10 van 13 Sept.: De teerling geworpen. Geen nieuwe rubberrestrictie (de gouverneur generaal heeft na het bezoek van Sir Cecil Clementi aan Java een verklaring afgelegd, welke de regeering aan de afgevaardigden van de Malakka Rubberindustrie heeft gezonden. Laten we het beste er van hopen!) — De individueele tap, door Jules Bosch. — De desa-kapok. (Het aanplanten. Kapokdiefstallen. Inkomsten uit kapok. Het plukken. Het onderhoud). — Coagulatie van rubber middels een papaïnepreparaat (gepatenteerde uitvinding van de I. G. Farbenindustrie A. G. Frankfurt a. d. Main). — Bereidingsmethode van caffeïnevrije koffie-extracten (een uitvinding van Joseph Päffgen te Keulen. Octrooiaanvrage no. 41959 Ned. 15 Juli 1930). — De Urena lobata vezel van Magdagascar (op Java bekend als Ampoeloet—Loeloet). — Buitengewone aardappeloogst in het Poedjonsche (men verwacht dat van midden tot einde Sept. ongeveer 80000 picol binnen een tijdsverloop van 3 maanden zullen worden afgevoerd). — Zondagsrust in de cultures (volgens de Deli Crt. is besloten na den hari besar van 1 Sept. de hari besar op den 1sten en den 16den van iedere maand af te schaffen).

De Christelijke Onderwijzer

No. 21 van 15 October. 't Onderwijs in Suriname. I. (een geschiedkundig overzicht).

Europeesch Export Extract.

No. 1 van October. Het politieke leven in Nederland en Koloniën, door Johan Koning. — Hollandsche Bloemen in Indië (de schrijver beveelt aan rozen, dahlia's, begonia's, gladiolen, leliën, canna's.)

Figaro.

van 20 Sept. Emouvante cérémonie franco—hollandaise, door Gaëtan Sanvoisin.

Handelsberichten

van 9 Oct. no 1230. Stand der cultures in Suriname gedurende het tweede kwartaal 1930, en Uitvoer van eenige producten gedurende het eerste halfjaar 1930 (het verslag is zeer bemoedigend.)

Indisch Bouwkundig Tijdschrift

No. 17 van 15 Sept. Metingen Sumatra's Westkust (Uit de Java-Bode. Tusschen de oudere metingen in 1883 en de nieuwe in 1927 blijken verschillen te bestaan).

De Indische Mercuur

No. 42 van 15 October. Nieuwe onderzoekingen over de zeefvatenziekte (phloeem-necrose) van de koffie in Suriname, door Stahel en Bünzli (de zeefvaten ziekte is blijkbaar tot de Guyana's beperkt en moet daarom, aangezien de koffie in Suriname niet inheemsch is, van een of ander boschplant op de koffie overgegaan zijn. De eerst geslaagde infectieproeven zullen het onomstootelijk bewijs leveren, dat inderdaad Phytomonas als veroorzaker der ziekte moet worden aangezien. De infectieproeven zullen pas in 1931 resultaten geven).

De Indische Verlofganger

van 10 October no. 10. De stichter van de Kaapkolonie, door S. Kalff. (Een levensbeschrijving van Jan van Riebeeck met portret. Voor dezen voortrekker van den Nederlandschen stam richtten de Engelschen in Kaapstad een standbeeld op, waarbij ieder jaar een herdenking plaats heeft en de Nederlandsche regeering door den consul-generaal een krans laat nederleggen. Van Riebeeck landde op 6 Januari 1652 te Kaapstad. Van scheepschirurgyn werd deze bekwame man kolonisator en gouverneur. Hij werd te Culemborg in 1638 geboren en stierf te Batavia 18 Jan. 1677. Voor uitvoerige bijzonderheden omtrent Van Riebeeck verwijzen wij naar het werk van dr. E. C. Godeé Molsbergen: De Stichter van Hollands Zuid-Afrika, 1912; L'Oevre de Johan van Riebeeck van H. de Hérain; Chronicles of Cape Commanders, door G. Mc Call Theal; Dagverhaal van J. van Riebeeck. Hist. Genootschap 3dln. Van hem getuigde Busken Huet in zijn werk: Het land van Rembrand, blz. 162::

„en spreidt naast tien gebreken minstens twaalf deugden ten toon.” Het portret is genomen van het schilderij uit het Rijksmuseum, welke afbeelding mr. Paul Catz in de Telegraaf van 12 October 1929 plaatste bij zijn artikel over Simon van der Stel, hetgeen niet weinig de ergernis in Zuid-Afrika heeft verwekt. Zie „Die Burger” van 12 Nov. 1929. Ofschoon in een brief aan Jhr. Six de vergissing erkennende, daarbij zeggende dat het hem bekend was, dat er geen schilderij van Van der Stel bestaat, weigerde mr. Catz de fout te doen herstellen en hebben de lezers van de Tel. in den waan verkeerd een portret van Van der Stel te zien, welke de afbeelding van Van Riebeeck was!)

In- en Uitvoer

Nr. 41 van 13 October heeft een artikel van W. R. Menkman: De Nederlandsche Handel op Curaçao. Volgens den schrijver geeft de statistiek niet den indruk, dat men in Nederland — uit onwetendheid of onverschilligheid — de Curaçaosche markt zou verwaarloozen of dat in Curaçao Nederlandsche artikelen niet voldoende bekend zouden zijn). — De suikerindustrie op Cuba, door dr. H. C. Prinsen Geerligs.

Mededeelingen van „De Handelsvereeniging te Medan”

No. 17 van 15 Sept. Het wezen der rubbercrisis. — Enkele rubbercijfers. — Het aantal cultuur-arbeiders (dit aantal bedroeg in Juli 270.985 waarbij nog komen het aantal, dat zonder eenig voorschrift werkt, n.l. 331.972). — Invoercijfers per hoofd der bevolking (In 1924 f 6.59 in 1929: f 8.18).

De Mijningenieur

van Sept. no. 9: Enkele Geologische Waarnemingen langs de S. Kajan, door i A. Harting. — Over Spiroclypeus, met opmerkingen over zijn stratigrafische verspreiding, door dr. ir. Tan Sin Hok.

Morks Magazijn

Septembernummer. Slavenleven in Suriname in de 17de, 18de en 19de eeuw, door L. C. Vrijman. II.

Natuurkundig Tijdschrift voor N.-I.

Afl. 2 van deel XC. Verslag over 1929. — Een en ander over Gifslangen en Slangengif, door dr. N. van der Walle. (Een belangrijk verlucht artikel. Wij willen met betrekking tot dit artikel verwijzen naar artikelen in de West-Ind. Gids, Maart 1930: Sneki Koti van dr. Benjamins en Oudschans Dentz, alsmede naar dat van laatstgenoemden schrijver in het Juli—Augustus-nummer, over dr. Constantin Hering en diens ontdekking op 28 Juli 1828 van de geneeskundige kracht van het gif der Ouroekoekoe slang in Suriname). — Problemen bij het fotografeeren in de Tropen, door M. P. Vrij. — Eenige opmerkingen naar aanleiding van de kritiek op mijn wordingsgeschiedenis van het Tenggergebergte, door dr. C. A. van den Bosch. — On some new or insufficiently known Mamals from Java, Borneo and Celebes, door H. J. V. Sody. — Twee zoogdierlijsten van Java. door H. J. V. Sody.

Onze Aarde

October. Een autotocht door de Preanger, door C. S. de Ferrante-Calmeyer.

De Rijkseenheid

no. 3 van 15 Oct. Een Christen-Regent over een zuiver Mohammedaansche bevolking een bedenkelijke koloniaal-politieke fout, door W. J. Coenen. — Het milieu in Indië en zijn invloed op de Europeesche jeugd, door H. J. Slechtenhorst. (Hoe meer middelbaar onderwijs in Indië komt, des te meer zenden de ouders hun kinderen naar Nederland). — Verkeer te Land in Ned. Oost-Indië, door H. J. van der Munnik.

Spoor- en Tramwegen

No. 8 van 14 Oct. De onbewaakte overwegen bij de spoorwegen in Ned.-Indië, door C. L. de Voogt.

Het Vaderland

15 Oct. Ochtendblad B. Slot van: Mijlpalen in onzen Kolonialen Landbouw, door Tj. Pyttersen. (Deze deskundige schrijver eindigt met de woorden: De Regeering heeft hier een taak te vervullen. Nimmer zijn in Suriname op het gebied eener mechanische cultuur eenige proeven genomen door deskundigen; wat er vroeger in die richting is gedaan, is werk van niet meer veel dan leeken.

De geschiedenis van onzen kolonialen landbouw telt vele mijlpalen. Deze worden in onzen snel voortschrijdenden tijd eerder bereikt dan vroeger. Laten wij eveneens door snel en doordacht handelen voorkomen, dat in Suriname, dat, als ik straks reeds zeide, Nederlandsch bezit kan blijven, nog niet de laatste mijlpaal is bereikt, laten we eveneens voorkomen, dat deze oude Nederlandsche kolonie geen, als thans de plannen zijn, kleurlingenstaat wordt.

We hebben den tijd gehad, dat alle blikken zich naar Oost-Indië wendden; den komenden tijd zullen zij geleidelijk wederom westwaarts kunnen keeren.)

In het avondblad A van denzelfden dag. De Nieuwe Indische landvoogdij.

(Wat Nederlandsch-Indië noodig heeft, is niet, wij schreven dit reeds, toen over de vervanging van den heer Van Limburg Stirum moest worden beslist, een deskundig ambtenaar, maar een staatsman, die de ontwikkeling van land en bevolking in rustige banen leidt. Natuurlijk zal de te benoemen landvoogd breedere staatkundige scholing moeten hebben, dan in den Nederlandschen politieken strijd wordt verkregen. De vraagstukken, die daargínds aan de orde zijn, zijn nu eenmaal van gansch anderen aard, dan die van de Nederlandsche politiek. Algemeene bekendheid met koloniale vraagstukken is natuurlijk een noodzakelijkheid. Maar een algemeen inzicht in de vraagstukken, die in de Oosten aan de orde zijn, is iets anders dan daadwerkelijke deelneming aan het Indische leven, of den Indischen politieken strijd. In de gegeven omstandigheden achten wij antecedenten op Indisch staatkundig gebied meer nadeel dan een voordeel.

Wij zouden ons dan ook verheugen, indien de keuze ditmaal viel op een staatsman van vooruitstrevende beginselen, die in staat is de tegenwoordige Indische politiek in vaste lijn voort te zetten, maar zonder antecedenten op Indisch politiek gebied, die hem reeds dadelijk in den Indischen partijstrijd zouden betrekken.)

ZENDINGS- EN MISSIEBLADEN.

De Katholieke Missiën Oct. Een Timoreesche Sage, door P. P. Berschbach. — Langs den gordel van smaragd.

Nederlandsch Zendingsblad. Oct. De medische zending op West-Java. — In dienst der medische zending (de heer en mevrouw Bremmer, zr. Ada Hulleman, zr. E. Hasselmeyer en zr. H. J. Huvers). — Naar Sangi (de heer en mevr. Martin).

Zendingstijdschr. De Opwekker. Aug.-Sept. De Ned.-Ind. Zendingsbond, door O. E. v. d. Brug. — De Zending op West-Nieuw-Guinee, door F. van Hasselt. — Naklanken Conferentie Javaansche vrouwen en meisjes, door J. M. Nortier-Gunning. — De Ontginningen in Zuid-Malang, door J. Wiegers.

Het Zendingsblad v. d. Gereformeerde kerken in Nederland. Oct. De nieuwe kerk te Toengkak—Tirtamaja (de hoofdplaats van een der talrijke onderdistricten in Soerakarta).

De Zendingsbode. Sept. Het zendingsfeest te Depok op 2 Aug. — Ambons Leprozerie. — Proeve van een Timoreesch formulier tot inzegening van het adat-huwelijk, door P. Middelkoop.

Suriname

„De West” van 19 Sept. schrijft:

„De commissie van rapporteurs voor het hier ingediend ontwerp, dat betrekking heeft op de waterleiding (opruiming regenbakken, enz.) heeft een voorstel ingediend bij de Koloniale Staten, om naar aanleiding van het onlangs door de Tweede Kamer ter zake uitgebracht verslag, een telegram te zenden aan die Kamer.”

⁂

Surinaamsche bladen geven uitvoerige verslagen van de voordracht in de „Surinaamsche Landbouwvereeniging” door Prof. Stahel gehouden over zijn ontdekking van den verwekker der zeefvatenziekte in de koffieboonen.

Spreker wees er op ,dat deze ziekte sedert dertig jaren de belangrijkste is die de Surinaamsche koffiecultuur belaagt. In weerwil van herhaalde onderzoekingen mocht het niet gelukken de oorzaak der ziekte op te sporen. Eenige weken geleden is eindelijk de verwekker der ziekte gevonden.

Wij kunnen hier den gang van het onderzoek niet teruggeven. Het is een belangrijk stuk wetenschappelijke arbeid.

Na herhaald microscopisch onderzoek bleek het dat in alle zieke zeefvaten een bepaald virus werd aangetroffen, een Flagellaat van het type Phytomonas, een organisme dat veel overeenkomst vertoont met dat hetwelk bij den mensch de slaapziekte veroorzaakt. Dit organisme wordt zoo constant aangetroffen in de zieke deelen van den boom, dat — ook zonder nog de proef op de som te hebben verkregen door geslaagde infectie, die wel zijn ingezet, maar eerst over drie of vier maanden resultaat kunnen leveren — alle twijfel uitgesloten mag geacht worden, dat dit virus de oorzaak is.

Nu de verwekker ontdekt is, rijst de vraag: hoe wordt hij overgebracht?

De infectie vindt uitsluitend door de wortels plaats, het eenige gedeelte van de plant waar het zuigend insect, dat als overbrenger fungeert, in door kan dringen, zijnde de schors hier bijna vrij van selerenchym. Bij de wortels komen meermalen sommige soorten wantsen voor, hetzelfde insect dat elders fungeert als overbrenger van Phytomonas.

Wat de bestrijding betreft, kan men voorloopig slechts zeggen, dat het wenschelijk is om de aangetaste boomen zoo spoedig mogelijk te vernietigen. Nu de oorzaak van de ziekte bekend is, spreekt het vanzelf, dat voortaan nimmer nieuwe planten mogen worden uitgezet onder zieke boomen. Nog minder zal men gedeelten van velden, die opengekomen zijn door sterfte aan zeefvatenziekte, mogen gebruiken voor plantsoenbedden.

Met belangstelling wachten wij de infectieproeven af.

⁂

Eenigen tijd geleden hadden wij het over de eerste Pan-Amerikaansche landbouwconferentie die te Washington zou gehouden worden. Wij wezen toen op de wenschelijkheid de conferentie door een Surinaamschen deskundige te doen bijwonen.

Uit een particuliere correspondentie over die conferentie in de N. R. Ct. van 16 October, Av. bl. C knippen wij nu het volgende:

„Van groot belang voor Indië en Suriname was de rede van W. T. Cox, verbonden aan de Tropical plant research foundation te Washington (een particuliere instelling, die zich met tropische plantenteelt bezighoudt) over tropische bosschen. Er is hierover nog weinig bekend, doch er bestaan groote ontwikkelingsmogelijkheden. Hij ontwikkelde een programma van onderzoek, waarin o.a. voorkwam: onderzoek van bosschen uit vliegmachines, en andere punten, die voor een groot deel in Nederlandsch-Indië al zijn tot stand gebracht. Waar verwacht wordt, dat in de eerstvolgende 20 jaar de houtinvoer in de Vereenigde Staten zal toenemen, vooral ook van loofhoutsoorten, is het voor onze koloniën zaak, dezen kans van vermeerderden houtexport niet voorbij te laten gaan, temeer daar wij door onzen, met name op Java, georganiseerden boschbouw een grooten voorsprong hebben tegenover de Zuid- en Midden-Amerikaansche staten. Ook werd gewezen op de groote waarde van bijproducten uit de tropische bosschen, waartoe b.v. parfumerieën en etherische oliën behooren. In Brazilië verricht men hierover onderzoekingen onder leiding van Francisco de Assis Iglesias, hoofd van den Boschbouwkundigen dienst te Rio de Janeiro. In 'n onlangs uitgegeven regeeringspublicatie („O crescimento das essencias florestaes. Rio de Janeiro 1930”) heeft deze een uiteenzetting gegeven van de mogelijkheid

om verschillende boomsoorten voor dit doel aan te planten."

***

Aan een brief in de N. R. Ct. van 11 October, Ochtbl. B van den correspondent te Genève d.d. 8 October, over de zestiende halfjaarlijksche zetting van het hygiënisch Volkenbondscomité, ontleenen wij het volgende:

„Nadat dit rapport van dr. Mackenzie besproken was, heeft het hygiënische Volkensbondscomité zijn belangstelling geschonken aan een anderen uitgezonden deskundige, dr. Burnet, een Franschen geneeskundige, die een studiereis in het belang van de bestrijding der lepra had gemaakt in eenige landen van Europa, in Amerika en in het Verre Oosten.

Dr. Burnet heeft er in zijn rapport op gewezen, hoe verschillend in de door hem bezochte landstreken de kennis is, die omtrent de lepra-ziekte bestaat, hoe uiteenloopend de wijze van behandeling is en de toegepaste methode om het ontstaan van lepra te voorkomen. Totaal verschillend zijn ook de beschouwingen van de regeeringen en van het publiek omtrent den lepra-lijder.

In zijn rapport dringt dr. Burnet erop aan, dat persoonlijk contact tusschen de lepra-deskundigen van alle landen zal worden aangemoedigd en vergemakkelijkt, opdat de tegenwoordige documentatie over het voorkomen van lepra en over de beste genezingsmethoden worde aangevuld en een systematische internationale bestudeering ervan ten slotte moge uitloopen op een algemeene aanvaarding van de beste methoden van lepra-bestrijding.

Dr. Burnet eindigde zijn rapport met de verzekering, dat diegenen, die zich aan den strijd tegen de lepra wijden, in alle deelen der wereld, de hoop hebben uitgesproken, dat de door het hygiënische Volkenbondscomité ondernomen enquête die met de verre en langdurige studiereis van dr. Burnet is begonnen, het uitgangspunt zal worden van een Internationale samenwerking in een strijd tegen deze ziekte en dat de enquête van den Volkenbond zal worden voortgezet op dezelfde wijze, waarop dit het geval is met de Volkenbondsbemoeiingen ter bestrijding van de syphilis en de malaria."

***

Onlangs schreven wij over vruchten-cultuur in- en uitvoer uit Brazilië. Op de fruitkarren in de straten zien wij nu sinaasappelen verpakt in vloeipapier, waarop staat „Tammaro Roggero, Irmãos & Cie Exporters S. Paulo Brasilian Oranges, Nova igassù, Rio de Janeiro". Zij gelijken veel, ook in smaak, op de Surinaamsche sinaasappelen en worden verkocht voor 10 en 12 cent het stuk.

Curaçao

Kapitein Borren veroordeeld!

Wat niet velen gedacht hadden en een enkele slechts verdiend achtte, is gebeurd: Kapitein Borren is veroordeeld. Wij vestigen nog eens uitdrukkelijk er de aandacht op, dat het in dit proces voor het Hoog militair gerechtshof niet ging om zijn gedrag bij of na den overval, maar om zijn beleid als militair commandant vóór den overval, waarvan de val van het Waterfort het gevolg zou zijn geweest. Het is ons onmogelijk, deze zaak groot te zien. Formeel zal het wel in orde zijn. Kapitein Borren was commandant der troepen, het fort Amsterdam was een militair fort of versterkte plaats, en de Venezolanen, opstandelingen in den zin der wet, hebben dat fort „genomen", maar practisch was commandant Borren volgens regeeringsopdracht politieman, was fort Amsterdam een politiebureau en bergplaats van wapentuig, en waren de „opstandelingen" Venezolaansche rebellen.

De grootte van de straf is van minder belang. Eigenlijk, als het juist is, wat de advocaat-fiskaal zei, dat de kapitein op zijn schuldig geweten had de dood der drie militairen, de uitlevering van Perez, de schande, over Nederland gekomen, dan lijkt de eisch van vijf dagen buiten alle verhouding tot het strafbare feit, al mag kapitein Borren als politieman dan nog zoo mooi werk gedaan hebben, en wij kunnen begrijpen, dat men aan de perstafel, waar het moeilijk was het requisitoir te volgen, niet wist, of 5 dagen dan wel 5 jaar geëischt was.

Een commissie zal nu moeten oordeelen, of kapitein Borren officier kan blijven; luitenant Berger schijnt ook nog altijd geen uitsluitsel te hebben.

Zal kapitein Borren, afgescheiden hiervan, gratie krijgen? Twijfelachtig lijkt het niet.

Het geval-Mr. Weitjens.

Echt Curaçaosch. Aneta seint het geval. Een commissie van onderzoek gaat er heen, hoewel 't reglement op de rechterlijke organisatie uitdrukkelijk den president het tuchtrecht geeft over leden van het hof van justitie, die hun ambt verwaarloozen. De commissie komt terug. Men hoort er niets meer van. De Curaçaosche pers blijft en Aneta gaat zwijgen.

Intusschen vernemen wij bij geruchte iets, dat weer een ander licht op de zaak werpt, nl. dat mr. Weitjens grief zou zijn geweest, dat griffier en ambtenaar o.m. niet, gelijk het reglement eischt, beëedigd waren, en... dat dit nu zou zijn gebeurd, zoodat men op de bovenwindsche eilanden zegt: mr. Weitjens heeft gelijk gekregen. Wat nu weer niet precies klopt met berichten, die we van andere zijde kregen. Zoo blijven wij maar scharrelen!

St. Martin.

De Sint Martijners N. G. benijden St. Martin F.G. Het schijnt, dat het Fransch gedeelte van het eiland, eenige jaren geleden nog ver ten achter bij 't Nederlandsch gedeelte, met groote schreden vooruit gaat, dank zij: het ontbreken van in- en uitvoerrechten, een maandelijksche stoomverbinding met Porto-rico en Hati eenerzijds en St. Barths, Guadeloupe en Martinique anderzijds en opneming in de lijn der Western Ocean steamship company van New-York, St. Thomas, St. Kruis, St. Martin, St. Kitts, Antiqua, Guadeloupe, Dominica, Martinique, St. Lucia, Barbados, St. Vincent, Grenada, Trinidad, Britsch Guyana, Suriname en terug, zoodat maandelijks ongeveer zes stoombooten op de reede van Marigot komen. Had het Philipsburgsche gedeelte nu niet zoo iets kunnen krijgen?

Cuba.

In ons bezit hebben wij een uitgescheurd blad van een boek, met deze dichtregelen, waarvan wij dichter noch vervolg kennen:

Ongastvrij Cuba! wie u roem',
Uw weeldrig erf een lusthof noem'
En in uw' kreits zijn Eden zoek',
Uw naam klinkt mij in 't oor als vloek!
Hoe mild de Schepper u beschonk,
Ik zie in u een moordspelonk,
En, vond ik buiten u geen rust,
Dan welkom Groenlands barre kust!
Of moest ik immer balling zijn
In Zara's heete zandwoestijn,
Ik koos het ijs, of 't schroeiijend zand,
Voor uw ongastvrij, weeldrig strand,"

Wie helpt ons verder, en op het spoor van den dichter?

Uit den Verren Vreemde

Nederlands neutraliteit.

In *De Vrijzinnig-democraat* van 11 October komt onder het opschrift „Het oude liedje", een artikel van M. voor, geschreven naar aanleiding van een stuk van J. in *De Nieuwe Courant*, van 5 October. M. schrijft daarin o.m.:

„Maar J. moet niet denken, dat onze rechtspositie dezelfde is, omdat de preambules der politieke verdragen vóór 1914 niet minder stichtelijk en vredelievend waren dan die van na 1914. Het woord Volkenbond werd er niet in gebezigd, doch er werd wèl in vastgelegd, dat de neutraliteit van een Staat, door zijn eenzijdige verklaring geproclameerd, door de anderen moest worden geëerbiedigd. En dat is uit. Het Pact van den Volkenbond zegt het omgekeerde: geen lid is neutraal, wanneer een ander lid is aangevallen.

Een andere Barnardiston*) zal niet kunnen schrijven wat de eerste schreef in 1906. Zijn regeering zou het weten: als Duitschland het gebied van België schendt, als Duitschland Frankrijk aanvalt, treedt art. 16" (van het Pact) „in werking, en Nederland is verplicht om zijn Scheldegebied open te stellen voor de Engelsche schepen, die troepen komen aanvoeren om de Duitschers te keeren. Diplomatieke krachttoeren zijn daarvoor niet noodig. En mocht de Nederlandsche regeering meenen, dat zij de Engelschen dit kon verhinderen met een beroep op neutraliteit, dan zouden zij haar aan het verstand brengen, dat zij zich aan art 16 van het Pact had te houden."

Dit is, zooals 't daar staat, niet juist. De gedachtengang zou alleen steekhoudend zijn wanneer een staat, lid van den V. B., het recht had eigenmachtig uit te maken, te verklaren, en daarmede als vast staand uit te maken, dat een andere staat, medelid van den V. B., in de termen valt van art. 16 van het Pact. Maar dit recht heeft geen lid, dat recht hebben ook een drietal leden te zamen niet, dat recht heeft alleen de V. B. zelf, en in dien Bond is de Raad het orgaan bestemd om art. 16 in werking te stellen.

Dit mag ook niet anders zijn. Art 16 kan alleen in werking treden als toepassing en uitvoering van een beslissing van den Raad.

Wij stellen ons voor, hier nu het verloop van zaken weer te geven, zooals dit zal moeten zijn indien het geval zich mocht voordoen, dat Duitschland ervan beschuldigd wordt, het gebied van België

te hebben geschonden, in Frankrijk te zijn gevallen en als Engeland dan troepen zal willen aanvoeren om de Duitschers te keeren.

Wanneer Duitschland iets doet dat door de genoemde landen beschouwd wordt als een oorlogsdaad, dan kan het geval ter behandeling worden voorgebracht bij den Raad. *Kan*, het behoeft niet. Toen Engeland en Frankrijk in China gewapend zijn opgetreden, is de zaak niet bij den Raad voorgebracht, en zij is door dezen ook niet uit eigen beweging in behandeling genomen. Men zegge niet: nu ja in China! China is even goed lid van den V.B. als elke andere staat. Men zegge ook niet, dat het een vraag was wie eigenlijk de regeering van China was, want die regeering was niet alleen door den V. B. erkend, maar China was zelfs door den V.B. tot lid van den Raad gekozen.

Een lid van den V.B. kan dus, wanneer er sprake mocht zijn van een oorlogsdaad door Duitschland bedreven, de zaak voor den Raad brengen; zekerheid dat dit zal gebeuren, bestaat niet. België, Frankrijk, Engeland kennen de werkwijze van dien Raad, zij zullen van de behandeling der kwestie in dien Raad geen groote verwachting kunnen hebben, zooals uit het hier volgende ook wel zal blijken. De kans bestaat, ja is groot, dat zij den Raad er maar buiten zullen laten. Brengen ook anderen de kwestie daar niet, tegen den zin der betrokkenen, in behandeling, dan blijft een Raadsbesluit achterwege. Van inwerkingtreden van art. 16 kan dan geen sprake zijn.

Komt 't dan tot vechten tusschen de partijen, dan heeft Nederland, nog, evenals in 1870 en 1914, het recht zijne neutraliteit te proclameeren; de strijdende partijen hebben die neutraliteit te eerbiedigen; wil ons land haar veiligstellen, dan heeft het haar te verzekeren.

Indien de Raad wèl ter behandeling der zaak wordt bijeengeroepen, zal dit de aanvang van een lang proces kunnen worden.

Leden van den Raad zijn: Frankrijk, Engeland, Italië, Duitschland, Japan, die over een permanenten zetel beschikken. Polen en Spanje hebben een verlengbaren zetel, voorts hebben tijdelijke zetels, als zoodanig gekozen door de V.B.-vergadering: Peru, Venezuela, Guatemala, Perzië, Yougo-Slavië, Noorwegen en Ierland.

De regeeringen van al deze staten moeten worden opgeroepen om een vertegenwoordiger te zenden naar de plaats van samenkomst (normaal Genève). De verre landen kunnen hun vertegenwoordiger in Europa hebben, maar zij kunnen er ook liever een uit hun land zenden. De procedure zal, na aankomst van allen, de zeer omslachtige zijn, die de Raadsconferenties kenmerkt. De leden, die partij zijn in het geschil zullen aan de eindstemming geen deel nemen. De eindbeslissing zal dus overgelaten worden aan de anderen.

Hierin alleen al kan een reden liggen om geen uitspraak van den Raad te wenschen.

Komt 't tot een eindstemming, dan zal een enkele stem „tegen" de geheele poging om een uitspraak te verkrijgen op niets doen uitloopen. Ook dan is er geen beslissing verkregen, waarop art. 16 in werking zal kunnen treden.

Mochten partijen onder deze omstandigheden in afwachting van het Raadsbesluit reeds tot vechten zijn overgegaan, dan heeft Nederland in dien tijd zijne neutraliteit kunnen afkondigen, met alle rechten en plichten als boven.

Mochten de partijen tijdens de beraadslagingen van den Raad met het geweer bij den voet zijn blijven staan, dan worden zij, zoodra bekend wordt, dat de procedure mislukt is, vrij in haar handelingen. Alweer is de conclusie: recht en plicht als neutraal gelijk weleer.

De Raad heeft in den korten tijd van zijn bestaan reeds eenige vermaardheid gekregen voor de wijze waarop hij in zijn conclusiën de kool en de geit weet te sparen. Zijn samenstelling brengt dit mee. Gezocht wordt naar een vorm, waarmede allen vrede hebben, al bevredigt hij niemand. Komt hij tot een dergelijke beslissing, die om art. 16 zou heen draaien, zoodat er wel een besluit zou zijn, maar geen aangewezen oorlogsmisdadigers, dan zou de conclusie alweer zijn als boven.

En als de Raad nu toch eens tot het besluit mocht komen, dat een lid, volgens art. 16, een oorlogsdaad tegenover alle andere leden van den V.B. heeft begaan?

Wij komen daar aanstonds op, maar uit 't hiervoorafgaande is al vast te stellen dat het V.B.-pact volstrekt niet inhoudt: geen lid is neutraal wanneer een ander lid is aangevallen. Wil men een stelling, dan zou deze kunnen luiden: elk lid kan neutraal blijven, zoolang als geen V.B.-besluit heeft uitgemaakt, dat art. 16 ten opzichte van een lid in werking is getreden.

Indien door een Raadsbesluit een staat wordt aangewezen als de door alle leden van den V.B. te bestrijden vijand, dan — maar ook dan eerst — houdt het recht van neutraliteit op.

Maar dit is iets geheel anders dan de bewering van M., volgens welke art. 16 van het V.B.-pact de neutraliteitsmogelijkheid voor ons land zou uitschakelen, zoodra Duitschland andere landen, medeleden van den V.B., tegen zich in 't harnas zou jagen. Het is zelfs juist een tegenstelling van die bewering.

Bij en naast dit alles is ook rekening te houden met de mogelijkheid van een gewapend conflict, waarbij een of meer staten betrokken zijn, die geen lid van den V.B. zijn. Het is geen fictie, dat Rusland, Amerika, Turkije oorlogspartij kunnen zijn, en ten aanzien van hun optreden kan een verwijzing naar art. 16 geen reden van bestaan hebben.

Men heeft in deze niet alleen te doen met een artikel in „De Vrijzinnig Democraat". Het betoog vormt reeds geruimen tijd een onderwerp, dat te pas wordt gebracht in brochures, artikelen en op vergaderingen. Zoo dreigt de stelling geloof en aanhang in ruimen kring te vinden.

Wordt die stelling niet op besliste wijze krachtig bestreden, dan zal die propaganda aan hen, die er ooit over kunnen denken de neutraliteit van Nederland, hier of in Indië (waar de oorlogswaarschijnlijkheid nog grooter is dan in het Westen) te schenden, een wapen in de hand geven, zij kunnen zich dan er op beroepen, dat Nederlandsche politici aan Nederland het recht hebben ontzegd, om zich neutraal te verklaren, en erbij voegen, dat tegen deze stelling geen krachtig protest is opgegaan in den lande.

G. N.

*) Dit slaat op een verklaring in het artikel van *De Nieuwe Courant*. G. N.

Berichten der Afdeelingen

Afdeeling Amersfoort.

Onze afdeeling vangt het winterseizoen aan met eene lezing op 28 October a.s. des avonds 8 uur in de Foyer van de Societeit Amicitia, door prof. dr. A. Pulle, over: „De plantengroei van onze Koloniën".

De Utrechtsche hoogleeraar zal deze lezing toelichten met een groot aantal fraaie lichtbeelden. Het afdeelingsbestuur verwacht eene groote belangstelling.

De Secretaris.

Afdeeling Apeldoorn.

„Ons Bestuur in Indië".

De lezing van den heer v. Kempen kan helaas niet doorgaan, wegens onverwachts vertrek naar Stockholm. Echter was Z.Ed. zoo vriendelijk zijn bemiddeling te verleenen voor het zoeken naar een plaatsvervanger, waarvoor bereid is gevonden de heer *C. Poortman*; oud-resident van Djambi, die zal spreken over „Ons bestuur in Indië."

Wij zijn den heer v. Kempen wel zeer dankbaar voor de hulp om een oplossing te vinden.

Wij hebben van ZEd. de verzekering gekregen, dat, zoodra de omstandigheden dit toelaten, de voordracht over S. O. K. zal gehouden worden.

„Simavi".

Dinsdag, 14 dezer, is onder leiding van den heer A. J. Berman, secr. voor de propaganda- en in tegenwoordigheid van mej. M. D. van Hoogstraten, secretaresse van het hoofdbestuur een vergadering gehouden, waarop besloten is tot het oprichten van een afd. Apeldoorn en omstreken van S.I.M.A.V.I.

Het bestuur is als volgt samengesteld:

Voorzitter: de heer C. Schol; leden: mej. M. Schoch en de heeren: ir. H. A. G. Baron van Itersum, E. J. Brouwer, Dr. H. van Seventer, Dr. C. J. Bleeker, predikant, en de heer J. C. Baars; terwijl als secr.-penningmeester fungeert de heer E. Douwes Dekker; Van der Heijdenlaan 70, postgiro 149681.

Het heeft ons verheugd, dat reeds vele Oost en West-leden begonnen zijn met ons practisch te steunen, door lid of begunstiger te worden en wij hopen, dat vele anderen hun voorbeeld zullen volgen.

De secr. van de Afd. Apeldoorn
van Oost en West,
J. C. BAARS.

Afdeeling Groningen en Ommelanden.

Het Bestuur maakt bekend, dat voor Leden en Donateurs op Vrijdagavond 24 October a.s. 8 uur, in de Bovenzaal der Harmonie vertoond zal worden de Pestbestrijdingsfilm, toegelicht door Prof. Dr. G. C. Flu. Leden hebben voor zich en één huisgenoot vrijen toegang.

Winterprogramma van de afdeeling „Rotterdam".

I. Maandag 27 October 1930. Th. Van Erp, Luit. Kol. Genie O. I. L., b. d. te 's-Gravenhage, „De Hindoe-Javaansche beschaving".

II. Maandag 3 November 1930. Prof. Dr. G. W. Kernkamp, Hoogleeraar aan de Rijksuniversiteit te Utrecht. „De vestiging van het Nederlandsch Gezag in Oost-Indië".

III. Maandag 10 November 1930. Prof. Dr. Z. W. Sneller, Hoogleeraar aan de Nederlandsche Handels-Hoogeschool te Rotterdam. „De koloniale politiek van Nederland in de 19e eeuw".

IV. Maandag 17 November 1930. Henri Borel, Letterkundige te 's-Gravenhage, „Nederlandsch-Indië" in de Nederlandsche letterkunde".

V. Maandag 24 November 1930. Prof. Dr. W. Vogelsang, Hoogleeraar aan de Rijksuniversiteit te Utrecht, „Nederlandsch-Indië in de Schilderkunst".

VI. Vrijdag 16 Januari 1931. Film van het bedrijf der Kon. Ned. Mij. tot Exploitatie van Petroleumbronnen in Nederlandsch-Indië.

VII. Vrijdag 23 Januari 1931. Ir. L. J. M. Feber, Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, „Volksontwikkeling en Onderwijs".

VIII. Vrijdag 30 Januari 1931. A. D. A. de Kat Angelino, Ambtenaar voor Chineesche Zaken in Nederlandsch-Indië, „De hedendaagsche koloniale Staatkunde van Nederland".

IX. Vrijdag 6 Februari 1931. Prof. G. Gonggrijp, Hoogleeraar aan de Nederlandsche Handels-Hoogeschool te Rotterdam, „De Economische betrekkingen tusschen Nederland en Indië."

X. Vrijdag 13 Februari 1931. Film van het bedrijf der Nederl. Handel-Mij. in Nederlandsch-Indië.

De Secretaris.

Mededeelingen

VAN HET HOOFDBESTUUR.

Hoofdbestuursvergadering

op **Zaterdag 25 October 1930,** te 2 u. in het gebouw der vereeniging Korte Voorhout 6, Den Haag.

Punten van behandeling:

1. Opening.
2. Notulen (zie K. W. no. 19, d.d. 8 Mei 1930).
3. Koloniaal Weekblad.
4. Propaganda.
5. Afdeelingen en vertegenwoordigingen.
6. Algemeene besprekingen.
7. Rondvraag en sluiting.

De Algem. Secretaris,
VAN DER BRUGH.

P.S. Bij verhindering, plaatsvervanging verzocht.

Hoofdbestuur der Vereeniging Oost en West.

R. ZUYDERHOFF, *Algem. Voorzitter*
F. VAN PESKI, *Onder-Voorzitter*
F. H. W. J. R. LOGEMAN, *Lid*
F. H. A. VAN DER BRUGH, *Algem. Secr.-Penningm.*
} *Dagelijksch Bestuur*

M. GARSCHAGEN, Amsterdam
Prof. Mr. G. J. NOLST TRENITÉ, Amersfoort
J. C. BAARS, Apeldoorn
Mr. J. HUGES, Arnhem
Mr. Drs. P. A. F. BLOM, Bergen op Zoom.
W. H. R. OXENAAR, Breda
Dr. H. H. ZEIJLSTRA Fzn, Deventer
Dr. L. F. C. ALERS, 't Gooi (Hilversum)
Jhr. Dr. C. G. S. SANDBERG, 's-Gravenhage
J. FRANKE, Groningen
H. P. DEINUM, Haarlem
J. A. VAN HAMEL, Leiden
L. K. C. RöPCKE, Nijmegen
Mr. J. G. HUIJSER, Rotterdam
J. J. HANSMA, Twente (Enschedé)
H. SOMERMEIJER, Utrecht

Raadgevend Lid:

P. J. DE KANTER, *Voorzitter van het Algem. Nederl. Verbond*

„Het huis der Leprozen".

Door den heer Dr. Denis Mulder te Bandoeng, werd welwillend aangeboden: „Het huis der Leprozen", critische beschouwingen over 30 jaren Leprabestrijding, toepassing en resultaten van nieuwe Leprabehandeling, tevens Eerste verslag Bosscha Lepra Licht-Instituut, opgericht met instemming dienst Volksgezondheid; Regeerings-Leprozia Plantoengan, Beheerder Leger des Heils in N.-I. (2e uitgebreide druk 1930).

Dit belangrijk werk in 2 deelen, met foto's en grafieken, gedrukt bij Maks en v. d. Klits, Bandoeng, chilché's van H. v. Ingen, Soerabaja, ligt ter kennismaking voor de leden, op de Leeszaal der Vereeniging.

VAN DE REDACTIE.

Prinses Juliana en de medische nood in Oost- en West-Indië.

Een paar weken geleden maakten wij in ons blad melding van een belangrijke gift welke H.M. de Koningin-Moeder had geschonken aan de Vereeniging „Simavi" („Steun In Medische Aangelegenheden Voor Inheemschen"), welke zich ten doel stelt den medischen nood in Oost- en West-Indië te helpen lenigen.

Thans heeft ook Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Juliana „Simavi" met een aanzienlijke gift verblijd.

De luchtmail voor Indië.

Met het vliegtuig, dat 16 October van Schiphol naar Ned.-Indië is vertrokken, werden 23 zakken luchtpost verzonden met een totaal gewicht van 185.550 K.G. bruto en 174.260 K.G. netto.

De zending bevatte 17.408 brieven beneden 5 gram; 251 briefkaarten en postwissels; 574 stuks bestemd voor tusschenliggende landen en 3.930 stukken meer dan 5 gram; totaal 22.163 stuks.

Stoomv. Mij. „Nederland".

Wij ontvingen van de Directie der Stoomv. Mij. „Nederland" een gewijzigde afvaartlijst voor 1931, waaruit blijkt, dat met ingang van 10 Juni de dienst met 6 in plaats van met 7 schepen zal worden onderhouden en dat niet langer op Dinsdag, doch op Woensdag 12 uur 's middags het vertrek van Amsterdam zal plaats vinden.

Het vertrek van Genua blijft bepaald op Vrijdagmiddag 12 uur, zoodat de uitgaande boottrein evenals thans op Donderdag uit Nederland zal kunnen vertrekken.

De route blijft voor de 4 motorschepen („Marnix van St. Aldegonde", „Johan van Oldenbarnevelt", „Christiaan Huygens" en „P. C. Hooft") ongewijzigd, terwijl voor de beide s.s. „J. P. Coen" en „Johan de Witt" na Mei 1931 Algiers als aanloophaven komt te vervallen.

In thuiskomende richting blijft het vertrek van Batavia op Woensdag 12 uur 's middags plaats vinden.

Het aankomstuur te Genua blijft voor thuiskomende schepen ongewijzigd, terwijl de dag van aankomst evenals bij den huidigen maildienst voor diverse schepen verschillend is en in de zomermaanden bovendien beïnvloed wordt door den moesson in den Indischen Oceaan.

Voorts ontvingen wij van de directie der „Nederland" een fraaie brochure bevattende een uitvoerige beschrijving van het M.S. „Marnix van St. Aldegonde", welk boekje zoo juist is verschenen. Het is een keurige uitgave, zooals wij die van de „Nederland" gewend zijn. Tal van zeer fraaie opnamen van dit prachtige mailschip met zijn vele smaakvolle interieurs verluchten den tekst.

Mooi Baarn.

Mede namens het gemeentebestuur van Baarn ontvingen wij van den fotograaf van Agtmaal, aldaar, een map, inhoudende 12 fraaie fotokaarten van Baarn.

De map, uitgevoerd in „pantonedruk", werd vervaardigd op de persen van N.V. Drukkerij Oranje Nassau, terwijl de kaarten origineele bromide drukken zijn.

Het doel van de Gemeente Baarn is, deze map, bij congressen met een officieele ontvangst, den congressisten aan te bieden, en hierdoor een blik te geven op het vele schoone, dat Baarn als tuinstad van het Gooi, biedt.

De Geëmployeerde bij de Suiker-Industrie

Bij ons Informatie-bureau is verkrijgbaar de juist verschenen 3e en verbeterde uitgave van dit boekje, dat een overzicht geeft van den werkkring en de vooruitzichten, benevens van de inrichtingen tot opleiding voor die industrie. De bewerking geschiedde door de H.H. H. Ch. G. J. van der Mandere, Secretaris van den Bond van Eigenaren van N.-I. Suikerondernemingen en A. Voskuil, Oud-gedelegeerde van de Mij. tot Exploitatie van de Suikerondernemingen Sentanen-Lor, Brangkal en Dinoyo.

Bijgewerkt met de laatste gegevens. Zeer belangrijk! Prijs *f* 0.75, *f* 0.06 portokosten.

HET HOOFDBESTUUR.

Bestemd voor uitzending naar Nederlandsch-Indië.

A. D. Rovers, hoofdonderwijzer o. l.o. p.a. den heer J. D. Timmermans, van Wijckskade 6bis, Utrecht Mr. A. J H. Werdmölder, rechterlijk ambtenaar, Oostsingel 24, Venlo.

J. G. R. Gerrits, hoofdonderwijzer o.l.o., Coehoorstraat 27, Nijmegen; J. W. M. Courtois, administratief ambtenaar bij het B.B., Weimarstraat 250, Den Haag; M. B. Huisman, alsvoren, Heerenstraat 93, Rhenen.

In Nederland aangekomen verlofgangers.

Mej. H. B. Brinkman, onderwijzeres 2e kl., bij het O.W.L.O., Leeuwerikplein 6, Den Haag; K. J. Morée, gedipl. techn. ambt. 2e kl. bij de P.T.T., Thomsonlaan 207, Den Haag; mevr. M. A. Jacobs, geb. Peeters, typiste 1e kl. bij d. Postspaarbank, v. Lumeystraat 69, Den Haag; M. A. Jacobs, tijd. wd. stationscomm. 3e kl. bij de S.S. en Tr., van Lumeystraat 69, Den Haag; mr. W. J. M. Plate, vice-president van den Raad van Justitie te Batavia, v. Weede v. Dijkveldstr. 37, Den Haag; A. L. Reintjes, hoofdstationschef bij den dienst der S. S. en Tr., Copernicysstraat 154, Den Haag; C. Brill, assistent-resident titul. bij het B.B. Rijsenburg; D. J. Stom, contr. 2e kl. bij de P.T.T., p.a. Ned.-Ind. Handelsbank, Den Haag; L. E. C. Blijdenstein, leeraar, a. d. H. B. S. te Bandoeng, Apeldoornscheweg 39, Arnhem; W. de Jager, hoofdstationschef bij de S.S. en Tr., p.a. Ned. Handel Mij., Den Haag; Ph. F. Neijhof, gouvernements-arts, Prinsengracht 493, Amsterdam; F. B. van Voorthuysen, 1e commies bij de S.S. en Tr., Acaciastraat 70, Den Haag; J. de Groot, surveillant bij de Jeugdgevangenis te Tanah-Tinggi, Kerkweg C28 Waddinxveen; M. B. van Swol, hoofdpolitie-opz. bij de veldpolitie, Gevers Deynootweg 176, Scheveningen; E. J. M. Giesen, leeraar a. d. Technische School te Bandoeng, hotel „De Zalm", Den Haag. J. A. Slot, gouv.-arts bij den dienst der Volksgezondheid, Willem Beukelstraat 9, Amsterdam; E. F. D. Pluim Mentz, ad.-inspecteur van Fin., ten Hovestraat 73, Den Haag; C. G. E. de Jong, ass.-res. bij den Alg. Bestuursdienst, Leidsche Vaart 520, Haarlem; W. Verbeek, lid der Alg. Rekenkamer, Ericalaan 1, Den Haag; P. van der Heiden, monteur bij den P.T.T.-dienst, Soesterberg 196, Amersfoort; mej. H. A. M. van Wely, 1e commies bij de Alg. Rekenkamer, Conradkade 52, Den Haag; J. H. Raadersma, directeur der Alg. Middelbare school te Koetaradja, Heemstralaan 43, Baarn; J. Buten Bik, commies bij den Alg. Kantoordienst van het B.B., Sneeuwklokjesstraat 14, Den Haag; G. G. A. W. Coenraad, hoofd-opz. (burg. ambt.) der genie, Acaciastraat 70, Den Haag; F. Kapteijn, contr. 2e kl. bij de P.T.T., Hoogakkerlaan 51, Apeldoorn; J. Claasen, kap. der artillerie, Thom. Schwenckestr. 33, Den Haag; G. F. Stephan, 1e luit. der art., Govert Flinckstraat 114, Amsterdam; A. Bos, Olt. Ziekenverpleger, Nisse bij Goes; A. A. Gelpke, majoor gen. staf, v. Blankenburgstraat 77, Den Haag; H. Steenstra, Olt. der Mil. Adm., Opperhuyzerweg 44, Sneek. N. D. E. Gevers, R.K. geestelijke van den 2e rang in Suriname, Keizersgracht 218, Amsterdam.

Met Pensioen.

Mevr. P. J. Ch. Lamberts geb. Groenemeijer, onderwijzeres bij het O.E.L.O., Koninginnelaan 14, Oegstgeest; E. P. F. v. d. Putten, ambt. 1e kl. bij den dienst der I., U., en Acc., Rue Beekers 32, Brussel (Etterbeek); mej. A. C. Resner, onderwijzeres 3e kl. O.W.L.O., Klimopstraat 40, Den Haag; mej. L. W. Resner, alsvoren; E. E. F.

Gomis, alg. ontvanger 2e kl. van 's lands kas te Bandoeng, Loosduinschekade 117, Den Haag. G. G. P. de Reuver, luit-kol. Mil. Academie, Pioenweg 11, Den Haag; dr. C. J. E. Heberlein, dir. off. van gez. 2e kl., Pr. Hendriklaan 70, Utrecht; P. L. Stennekes, luit.-kol. inf., Verhulststraat 17, Den Haag; M. J. Voskuil, alsvoren, Franschestraat 1, Nijmegen; J. Stello, Olt. magm. Intend., Pretorialaan 29a, Rotterdam; W. A. Laverman, maj. inf., Havendijk 86, Gorinchem. C. P. Amelunxen, ond. 2e kl. bij het Openb. Onderwijs in Curaçao, Velsen; mevr. G. R. Schneiders Howard, hoofdopzichteres bij den Hygiënischen dienst in Suriname, p.a. dr. Rademaker, Koppellaan 1, Bilthoven.

Financieele Berichten.

Opgave van de N. V. Haagsche Boaz-Bank,

Molenstraat 45, Den Haag.

Noteeringen ter beurze van Amsterdam.

		13 Oct.	20 Oct. 1930
Aandeelen	Koloniale Bank	152	157¼
„	Ned. Ind. Handelsbank	126	129
Cert. aand.	Ned. Handel Mij.	142	147¼
Aandeelen	Alg. Exploratie Mij.	108⅝	116
„	Kon. Petroleum Mij.	330¾	336¾
„	Rubber Cult. Mij. A'dam.	93½	97⅞
„	Ned. Ind. Suiker Unie	167½	179
„	Ned. Scheepvaart Unie	136½	138
„	Handelsverg. A'dam	364	373
„	Deli Batavia Mij.	277½	280½
„	Deli Maatschappij	275¼	275
„	Senembah Mij.	310½	313⅛
„	Deli Spoor	155	159½
„	Ned. Ind. Spoorweg Mij.	158	162⅜
„	Philips Gloeil. (nieuwe)	295	282¾
Cert. aand.	Margarine Unie	226⅞	225

Wisselkoersen	Verkoop
Londen	12.06⅞
New York Cable	2.48⅝
Berlijn	59.16
Parijs	9.74¾
Brussel (Belga)	34.64
Zurich	48.20
Weenen	35.05

Mutatiestaat van 8 tot 15 October '30

Nieuwe Leden: — **Voorgesteld door:**

W. F. Pieters, Amsterdam, 3de Helmersstr. 56. — den heer L. A. C. Onvlee te Amsterdam.

F. H. Sobels, Oegstgeest, Emmalaan 59. — den heer H. Ch. Gooszen te Oegstgeest.

A. J. L. Couvreur, Oud-Lid van den Raad van Indië, Den Haag, Sweelinckplein 51. — Secretaris Afdeeling Den Haag.

Ir. van Damme, Voorburg, Rusthoflaan 14. — den heer F. de Munnik te Den Haag.

J. A. Malgo, Rijswijk (Z.-H.), Leeuwendaallaan 68. — den heer C. L. Tomson te Den Haag.

Ir. W. A. Slinkers, Oud-Chef van Dienst van Weg en Werken N.-I.-S., Den Haag, Bentinckstr. 164. — den heer Ir. A. K. M. Martis te Den Haag.

Mevr. M. Wichers, Den Haag, Van Zaeckstr. 27. — Mevr. M. Naessens—Wardenaar te Den Haag.

G. J. A. van Eck, Oud-Luit.-Kol. N.-I.-L., Wassenaar, Wittenburgerweg 64. — den heer J. Swartjes te Den Haag.

J. J. Oltmans, Directeur Nijverheidsschool, Apeldoorn, Tuthein Noltheniuslaan 9. — den heer C. R. A. Eland te Apeldoorn.

Rectificatie: N. Segaar, Technisch Ambtenaar P. T. T.-Dienst, Leiden, Meidoornstraat 19. — den heer Mr. E. Rijke te Leiden.

Afschrijvingen:

Dr. Ph. H. Peyrot, Rector van het Gymnasium te Amersfoort (overleden).

Baronesse H. V. Bentinck, Apeldoorn, Wilhelminapark 1. (overleden).

Dr. W. Renssen, Arnhem, Utrechtsche Straat 10.

L. V. A. de Leau, 1ste Luit. Inf., Den Haag, de Bruynestraat 52.

Mevr. K. J. Smits—Rant, Heemstede, Crayenesterlaan 4.

J. Reudink, Deventer, Twickelostraat 4.

Adresveranderingen:

H. J. Bueters, Deventer, van: Singel 21, naar: Brink 32.

J. C. F. Schor, Overveen, van: Oranje Nassaulaan 181, naar: Ruysdaelweg 4.

Mevr. de Wed. C. E. Velden—Süverkropp, Haarlem, van: Frans Halsstr. 8, naar: Groote Houtstraat 2 rood.

Mej. M. L. C. A. Hoogenstraaten, van: Nijmegen, naar: Den Haag, Bankastraat 111. f 5.—.

Vrouwe M. J. de Serière—van Nispen, Den Haag, van Frankenslag 169, naar: Flatgebouw „Catsheuvel" Adriaan Goekooplaan 67.

R. A. P. O. O'Ferrall, Den Haag, van: Weimarstr. 26a, naar: Columbusstraat 15.

C. A. van Meeuwen, Hoofd-Administrateur Cultuurmij. „Sangijangdamar", van: Leerdam, naar: Tjipeutjang (Bantam).

M. van Hardeveld, Administrateur van Financiën 2e kl., van: Semarang, naar: Weltevreden, p.a. Departement van Justitie.

J. G. van der Sterren, Majoor Inf., van: Lahat, naar: Bandoeng, Tjitaroewstraat 18.

C. L. Doorman, Procuratiehouder B.P.M., van: Semarang, naar: Makasser.

B. J. Lambers, 1ste Luit. Cav. thans te Djokjakarta, Residentielaan 6.

A. Charlouis, Directeur Bijkantoor Nationale Levensverzekering Bank, Den Haag, van: Valkenboschlaan 17, naar: Laan van Meerdervoort 835.

L. C. F. Polderman, Oud-Hoofd van het Kadaster in N.-I., van: Scheveningen, Leuvensche Straat 77, naar: Den Haag, p.a. Ned. Handel Mij.

W. C. Thieme, Oud-Resident, Den Haag, van: Schuytstraat 231, naar: Laan van Nieuw Oost-Indië 401.

Mutatiestaat van 15 tot 22 October '30

Nieuwe Leden: — **Voorgesteld door:**

H. Warnaar, Indoloog, Amsterdam (O.) Molukkenstraat 96.
W. F. Coté, Indoloog, Haarlem, Kloppersingel 165. — den heer L. N. van Asperen te Haarlem.

D. Tjallengü, Ontvanger der Directe Belastingen, Apeldoorn, Soerensche Weg 78. — den heer H. A. Schoonhoven te Apeldoorn.

Ir. F. B. Fellinga, Den Haag, Frankenslag 46. — den heer H. M. G. Dikshoorn te Scheveningen.

R. G. Pijl, Arts voor huidziekten en Urinewegen, Den Haag, Laan Copes van Cattenburch 8. — den heer C. J. Feith te Den Haag.

Dr. S. J. Weg, Arts, Den Haag, Surinamestraat 43. — Mevrouw A. C. H. Brocx-Joosten, te Den Haag.

H. S. v. d. Bos, Employé firma Ruhaak & Co., Den Haag, Prinsengracht 125. — den Leider van het Informatiebureau van „Oost en West".

J. A. Hordijk, Oud-onderwijzer in N.-I., Den Haag, Obrechtstraat 35. — den heer Ds. H. Snel te Den Haag.

G. Fortanier, Inspecteur van Politie 1e kl., Bergen-op-Zoom, Zoomweg. — den heer J. Bruins te Bergen op Zoom.

L. A. M. Borsten, Nijmegen, Staringstraat 45. — Mevr. J. M. S. Hogerland—Maarschalk te Nijmegen.

A. van Schuylenburch, Nijmegen, v. Schevickhavenstraat 9.
A. Smit, Dir. Telegraafkantoor, Nijmegen, Waldeck Pyrmontsingel 75.
M. J. Voskuil, Oud.-Luit.-Kol. N.-I.-L., Nijmegen, Franschestraat 1. — Afdeelingsbestuur te Nijmegen.

L. R. Koolemans Beynen, Hoofdadministrateur Serdang Cultuur Mij., Perbaoengan (S.O.K.). — Hoofdvertegenwoordiger „Oost en West te Malang".

Afschrijvingen:

Mevrouw de weduwe M. C. Reijsenbach—Gauw, Bilthoven, Soestdijksche Straat 102 (overleden).

C. F. de Bie, Industriëel, Bergen op Zoom, Auvergnestraat. (Overleden).

E. Baerselman, Hilversum, Waldecklaan 31.

Mejuffr. M. P. Planjer, Oegstgeest, Geversstr. 43.

A. Ruijsch van Dugteren, Den Haag, Laan van Meerdervoort 40A.

Adresveranderingen:

C. G. E. de Jong, Ass.-Resident, van: Djombang naar: Haarlem, Leidsche Vaart 520. f 5.—.

Ph. J. Deijs, Fung. controleur B.B. van: Amsterdam, Hoogte Kadijk 31 naar: Menado.

A. Engers, oud O.-I. Hoofdambtenaar, Amsterdam, van: Plantage Middenlaan 25 naar: Nic. Witsenkade 34.

Dr. J. Baron van Slingelandt, van Soerabaja naar: Amsterdam, N.Z. Voorburgwal 326, p.a. Firma Tiedeman en van Kerchem.

M. van der Hilst, Amsterdam (Z.) van: Vaartstraat 35 naar: Biesboschstraat 32II.

F. H. Sobels, Oestgeest, Emmalaan, van: 59 naar: 63.

Dr. H. S. Boogaart, van: Curaçao naar: Huize „de Pimpernel", Torenlaan 72, Laren (N.H.)

A. C. Noordhoek Hegt, van: Paramaribo naar: Den Haag, Laan van Meerdervoort 483. f 5.—.

J. J. Doffegnies, Den Haag, van: 2e van den Boschstraat 30 naar: Flatgebouw „Jozef Israëlsplein" 20.

Fred. Oudschans Dentz, Den Haag, Obrechtstraat, van 163 naar 16.

Mevrouw J. C. H. Binnendijk—Lesueur, Den Haag, van: Schenkstr. 249, naar: Amalia van Solmstraat 110.

Mevrouw de Weduwe J. G. van der Stoop, Den Haag, Laan van Meerdervoort, van: 281 naar 475.

W. H. E. Scheurer, Ass.-Resident, van Ketapang naar Sintang.

P. Cool, Gep. Dirigeerend officier van Gezondheid, van: Malang naar: Solo, Hotel Juliana.

Mevrouw E. Gianetti, Nijmegen, van: Slichtenhorststraat 71 naar: Fransche straat 2.

Mejuffrouw A. Soeterman, Apeldoorn, van: Zwolscheweg 115 naar: Boschweg 71.

Mevrouw de Weduwe M. Barnstijn—van den Berg, Den Haag, van: Klimopstraat 17 naar: Gouverneurlaan 527.

H. B. Townsend, oud-kapitein N.I.L., Den Haag, van: Groot Hertoginnelaan 171 naar: Piet Heinstraat 73.

Mr. H. J. Boswijk, officier van justitie m. v. van: Weltevreden naar: Den Haag, Laan van Meerdervoort 768. f 5.—.

Mevrouw J. P. van der Maesen—Nikkel, van: Pontianak naar: Den Haag, Groot Hertoginnelaan 257. f 5.—.